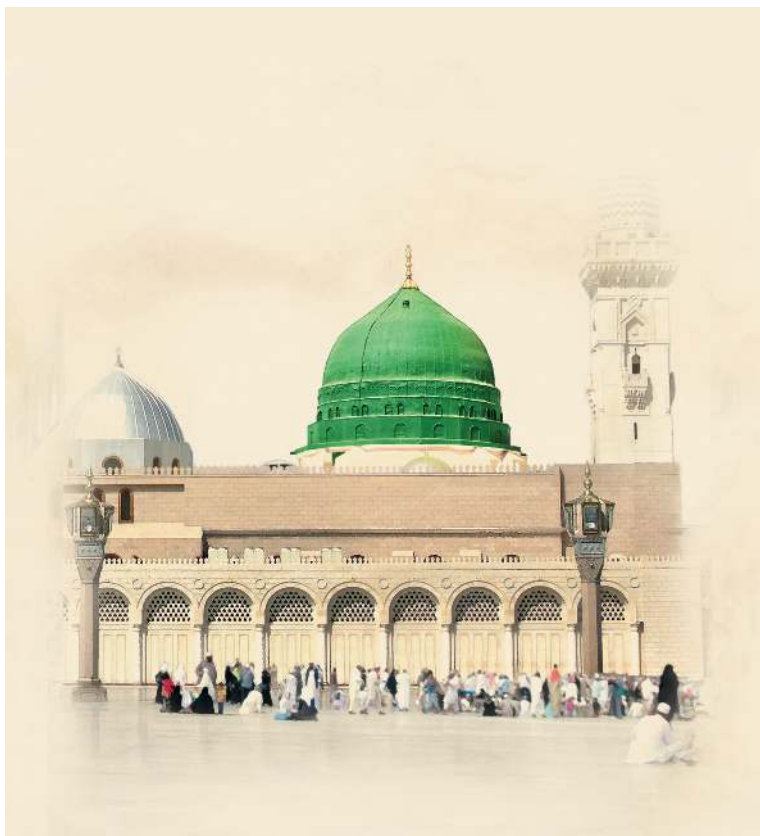

UMRE REHBERİ

IGMG Hadsch-Umra Reisen GmbH
Kitap Serisi

“Bir umre, diğer umreye arada işlenenler için kefarettir. Mebrur haccın karşılığı cennetten başka bir şey olamaz!”

(Tirmizî, Hac, 90)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

IGMG Hadsch-Umra Reisen GmbH
Kitap Serisi

PLURAL Publications GmbH
Colonia-Allee 3 | D-51067 Köln
T +49 221 942240-260 | F +49 221 942240-201
www.plural-publications.eu | info@plural-publications.eu

© PLURAL Publications GmbH
2. Baskı, Köln, Nisan 2016

Tüm hakları saklıdır. PLURAL Publications GmbH'nin yazılı izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz.

Yazar
Ünal Ünal

Tasarım | Dizgi | Baskı
PLURAL Publications GmbH

UMRE REHBERİ

İÇİNDEKİLER

UMRE

- 12 Ramazan Umresi
- 14 Umrenin Sünnet, Vacip veya Farz Olma Şartları
- 14 Umre İbadetinin Zamanı
- 14 Umrenin Farzları
- 15 Umrenin Vacipleri
- 15 Umrenin Sünnetleri

İHRAM

- 16 İhramın Farzları
- 18 İhramın Vacipleri
- 22 İhramın Sünnetleri

TAVAF

- 27 Tavafın Farzları
- 28 Tavafın Vacipleri
- 29 Tavafın Sünnetleri

SA'Y

- 31 Sa'yin Farzları
- 33 Sa'yin Vacipleri
- 34 Sa'yin Sünnetleri
- 35 Tıraş Olmak

UMRENİN YAPILIŞI

- 41 TAVAF DUALARI
- 61 Sa'y Duaları

MEKKE'Yİ TANIYALIM

- 83 **MESCİD-İ HARÂM VE ÇEVRESİNİ TANIYALIM**
85 Safâ ve Merve Tepeleri
86 Zemzem
87 Peygamberimiz'in Doğduğu Ev
88 Ebû Kubeys Dağı
89 Dârülerkam
- 90 **KÂBE'Yİ TANIYALIM**
91 Kâbe'nin Rükünleri
93 Hacerülesved
94 Altınoluk (Mizâb)
95 Mültezem
96 Kâbe Kapısı
97 Kâbe Örtüsü
98 Hicr
99 Makâm-ı İbrâhim
100 Mescid-i Ra'ye
101 Mescid-i Şecere
102 Mescid-i Cin
103 Cennetu'l-Muallâ
- 105 **DIŞ GEZİLER**
105 Arafat
107 Mescid-i Nemire
108 Cebelü'r-Rahme
109 Müzdelife
110 Mina
111 Mescid-i Hayf
112 Cemerât
113 Akabe Mescidi
114 Muhassir Vadisi
115 Nur Dağı (Hira Mağarası)
117 Sevr Dağı
119 Hudeybiye

MEDİNE'Yİ TANIYALIM

- 126 **HİCRET**
128 **MESCİD-İ NEBEVÎ**

- 130 Hücre-i Saadet
131 Ravza-i Mutahhara
132 Mihrâbu'n-Nebî
134 Minber
135 Suffe
137 Mescid-i Nebevî'yi Ziyaret
139 Mescid-i Nebevî'yi Ziyaret Adabı
141 Medine'de Kalınan Sürenin Değerlendirilmesi

İÇ GEZİLER

- 143 Benî Sâide Sakifesi
144 Hz. Ali Mescidi
145 Hz. Ebû Bekir Mescidi
146 Gamâme (Bulut) Mescidi
147 Hz. Ömer Mescidi
148 Hz. Osman Mescidi
149 Hz. Bilal Mescidi
150 Medine Tren İstasyonu
151 Sukya Mescidi
152 Uhud Şehitliği
154 Kibleteyn Mescidi
156 Hendek
157 Kubâ Mescidi
159 Cuma Mescidi
160 Cennetü'l-Bakî
161 Cennetü'l Bakî Kabristanı
162 Mescid-i İcâbe

UMRECİLERE ÖĞÜTLER

- 165 Umrecilere Sağlık Öğütleri
165 İklim ile İlgili Konular
167 Yiyecek ve İçeceklerle İlgili Konular
168 Kalınan Yerlerle İlgili Konular
168 Genel Bilgiler

VEDÂ HUTBESİ

BAZI ARAPÇA KELİMELELER

KAYNAKÇA

UMRE

UMRE

Sözlüklerde “ziyaret etmek” anlamına gelen umre, dinî bir kavram olarak, özel bir şekilde Kâbe’nin ziyaret edilmesini ifade etmektedir.

Umre belirli bir zamana bağlı olmaksızın (Arefe günü ile Kurban Bayramı’nın ilk dört günü hariç) ihrama girip tavaf ve sa’y yaptıktan sonra tıraş olup ihramdan çıkarak yapılan bir ibadettir.

Umrenin hacdan farkı, onda Arafat ve Müzdelife vakfesi, kurban kesme, şeytan taşlama görevlerinin bulunmamasıdır. Bundan dolayıdır ki, umreye “Hacc-ı asgar”, yani küçük hac, hac ibadetine de “Hacc-ı ekber”, yani büyük hac denmiştir.

Hanefî ve Mâlikîlere göre bir Müslüman’ın ömründe bir kez umre yapması müekked sünnettir. Şâfiî ve Hanbelîlere göre ise farzdır.

Bakara suresinde Cenâb-ı Allah umre ibadetinden bahsederek şöyle buyurmuştur:

“Hac ve umreyi Allah için tamamlayın...” (Bakara suresi, 2:196)

Yani nafile bile olsa hac veya umreden birine veya ikisine başladınız mı tamamlayın, eksik bırakmayın veyahut tam olarak yerine getirin. Ne başından ne de sonundan eksik yapmayın anlamında, bu ibadetin önemi üzerinde durulmuştur.

Hz. Ebû Hureyre (r.a.)’dan nakledilen bir rivayette:

“Bir umre, diğer umreye arada işlenenler için kefarettir. Mebrur haccın karşılığı cennetten başka bir şey olamaz!” (Tirmizî, Hac, 90)

buyuran Peygamberimiz (s.a.v.)’in, “bir umre, diğer umre” tabiri, bir umre, diğer umre ile birlikte şeklinde anlaşılmalıdır. Yani mana, “Bir umreden sonra bir umre daha yapılırsa, bu ikisi arasında işlenmiş olan günahlara kefarete olur.” şeklindedir.

Hz. İbn Abbas (r.a.)’dan nakledilen bir rivayette:

“Hac ile umrenin arasını birleştirin. Zira bunlar günahı, tıpkı körüğün demirdeki pislikleri temizlemesi gibi temizler.” (Kütüb-i Sitte, XVIII, 367)

buyuran Peygamberimiz, bu sözü ile umrenin çok güçlü bir manevi temizlik olacağının benzetmesini yapmıştır.

Yine Ebû Hureyre (r.a.)’dan nakledilen bir rivayette:

“Küçüğün, büyüğün, zayıfın ve kadının cihadı hac ve umredir.” (Kütüb-i Sitte, V, 291)

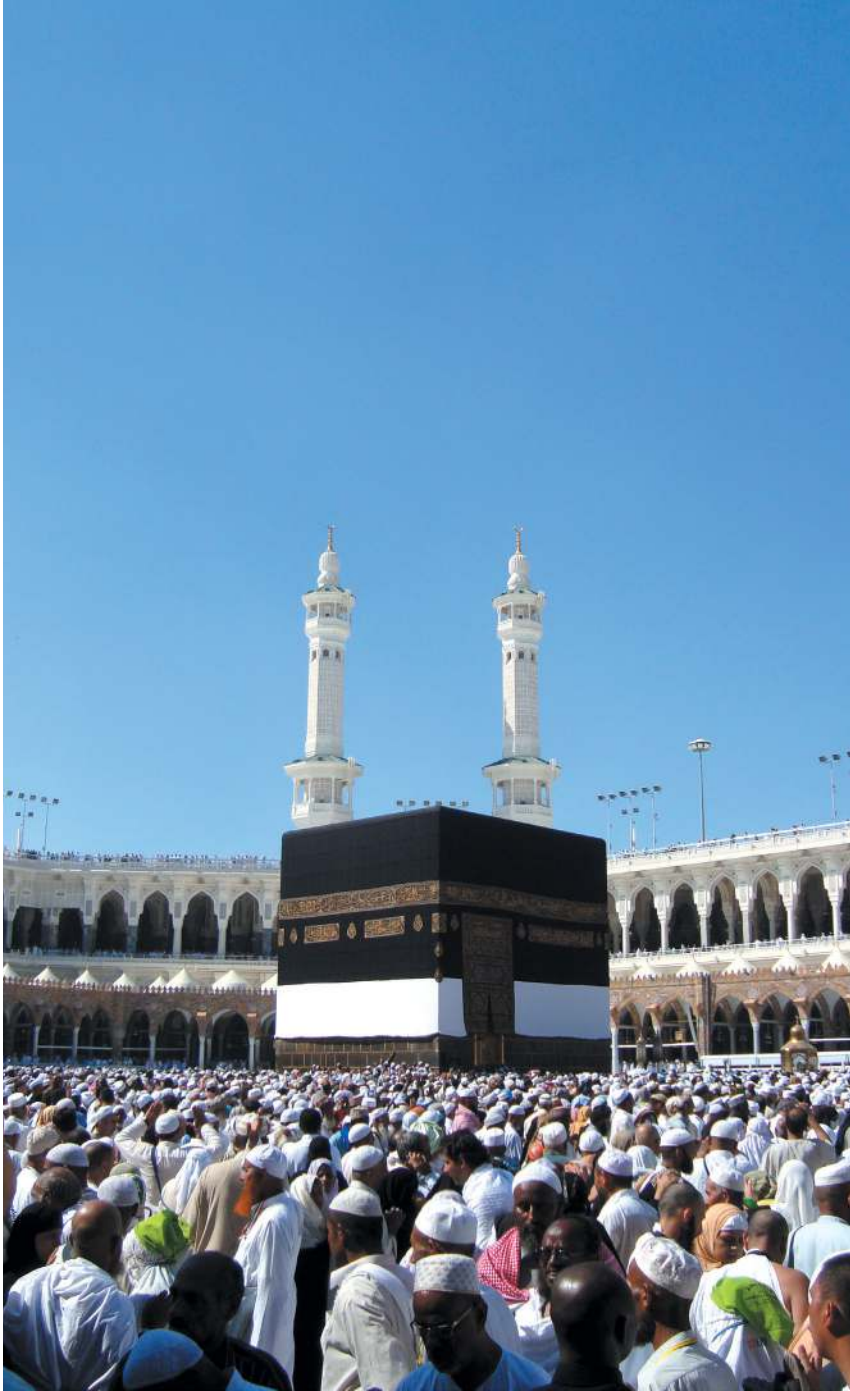
buyuran Peygamberimiz, çocuk, kadın ve yaşlı birinin hac ve umreyi yaparak cihat ile aynı sevabı kazanabileceğini bildirmiştir. Ayrıca bu hadîs-i şeriften, insan ruhunun bu üç ibadetle de aynı terbiye ve eğitimi alabileceği vurgulanmıştır. Ramazan ayında yapılan umre hacca denktir.

RAMAZAN UMRESİ

Hayırlı ameller yerine getirildiği vakitlere göre birbirinden üstünlük arz eder. Bazı vakitlerde yapılan ibadetler, diğer vakitlerde yapılan ibadetlere nazaran daha faziletlidir. Ramazan ayı ise hayırlı amellerin değerinin katlanması açısından diğer aylardan daha üstündür. Bunun içindiki, Peygamberimiz (s.a.v.) ramazan ayında yapılan umreyi diğer zamanlarda yapılan umreden daha faziletli görmüş ve **“Ramazan ayında yapılan umre, hacca denktir.”** (Tirmizî, III, 276) buyurarak, bir önceki hadiste hac ve umreyi cihada benzetirken, bu hadiste de ramazan umresini hac ibadetine benzetererek umre ibadetinin değerine değer katmıştır.

Yolculuk yapmaya gücü yetmeyen birinin yerine hac ve umre yapılabilir.

Sahabeden Ebû Rezîn el-Ukeyli (r.a.) “Allah’ın resulü! Babam ihtiyar bir insandır. Ne hac ne de umrede yolculuk yapmaya gücü yeter.” demiş, Peygamberimiz (s.a.v.) de **“Babanın yerine sen hac ve umre görevini yap.”** (İbn Mâce, II, 970) buyurarak yolculuk yapmaya gücü yetmeyen birinin yerine başka birinin hac ve umre görevinin yerine getirebileceğini bildirmiştir. Umre için belirli bir zaman yoktur. Her zaman yapılabilir.

UMRENİN SÜNNET, VACİP VEYA FARZ OLMA ŞARTLARI:

Bir insana umrenin sünnet (yahut vacip veya farz) olabilmesi için; Müslüman, akıllı, buluğa ermiş, özgür, ekonomik gücü yeterli ve sağlıklı olması, yol güvenliğinin bulunması ve kadının can, mal ve namus güvenliğinin sağlanmış olması gerekir.

UMRE İBADETİNİN ZAMANI

Umre için belirli bir zaman yoktur, her zaman yapılabilir. Ramazanda yapılması mendup ve daha faziletlidir. Ancak Hanefî mezhebinde “Teşrik Günleri” denilen, yılda beş gün, yani arefe günü sabahından bayramın 4. günü, güneş batıncaya kadarki süre içinde umre yapmak, tahrimen mekruhtur. Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî mezheplerine göre ihrama girmek hac için niyetli tavaf etmektir, olmayanlar, teşrik günleri dâhil yılın her gününde umre yapabilirler.

UMRENİN FARZLARI

Umrenin iki farzı vardır: İhrama girmek ve Kâbe’yi tavaf etmek. Bunlardan ihram şart, tavaf ise rükündür. Şâfiî ve Hanbelîlere göre ihram, tavaf, sa’y ve tıraş birer rükündür. Mâlikî mezhebinde ise ilk üçü rükün, tıraş ise vaciptir.

Şart: Yerine getirilmesi gerekli olan, hükmün varlığı kendisine dayanan şeydir.

Rükün: İbadetlerin ve akitlerin asli bölümlerini ifade eder.

UMRENİN VACİPLERİ

Umrenin iki vacibi vardır: Safâ ve Merve tepeleri arasında sa'y yapmak ve saçları tıraş ettirmek.

UMRENİN SÜNNETLERİ

Umrede ihram, tavaf ve sa'y ile ilgili sünnetlerin hepsi umre ibadetinin sünnetleridir.

İHRAM

Hürmet edilmesi gereken bir yere ya da zamana girmek anlamına gelen ihram, bir kimsenin hac veya umre ya da her ikisini yapmak niyetiyle, belirli zamanlarda helal olan bazı davranışları kendisine haram kılmasıdır. Normal zamanlarda helal olan bazı davranışlar ihramlı için yasak hâle gelir. Hacının veya umrecinin ihrama niyetlendiğinde üzerine aldığı dikişsiz iki parçadan oluşan giysiye de ihram denir.

İHRAMIN FARZLARI

Hanefî mezhebine göre ihramın iki farzı vardır: Niyet etmek ve telbiye getirmek.

1- Niyet etmek

İhrama niyet, yapılacak olan ibadetin umre olduğunun kalben belirlenmesidir. Niyetin dil ile yapılması ise müstehtaptır. İhrama niyet ederek ve telbiye getirilerek girilir. Niyet şöyle yapılır:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَحْرَمْتُ لَكَ بِالْعُمْرَةِ فَيَسِّرْهَا لِي وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي

"Allah'ım! Senin için umre yapmak üzere ihrama girdim. Onu bana kolaylaştır ve onu benden kabul buyur."

2- Telbiye

Emre icabet etmek anlamına gelen telbiye, "Lebbeyk" diye başlayan şu cümlelerdir.

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ
وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

*Lebbeyk, Allâhumme Lebbeyk. Lebbeyke lâ şerîke leke Leb-
beyk. İnnel hamde ven-ni'mete leke ve'l-mülk. Lâ şerîke Lek.*

Manası:

"Ey Allah'ım! İşte buradayım, buradayım. Buradayım; Senin ortağın yoktur. Buradayım, buyur. Hamd, nimet ve mülk senindir. Senin ortağın yoktur."

Telbiyenin yüksek sesle getirilmesi sünnettir. Peygamberimiz (s.a.v.) "Cebrâil bana geldi ve ashabıma tehlil ve telbiyeyi yüksek sesle söylemelerini emretmemi bildirdi." (İbn Mâce, Menâsik, 16) buyurmuştur. "Söylediğimin manasını düşünerek davete icabet etmenin şuuru ile geldim Allah'ım." demelidir. O şuuru bütün dünyaya ilan edercesine heyecanlı olunmalıdır.

Umre yolcusu telbiyeden ne anlamalı? "Buyur Allah'ım buyur! Buyur, senin hiç ortağın yoktur. Buyur, şüphesiz her türlü övgü, nimet, mülk, hükümler sana mahsustur. Senin ortağın yoktur."

İhram zırhını giyen hacı (umreci), “Buyur Allah’ım buyur! Emrindeyim buyur!” derken Kâbe’sine çağırarak Rabbi’nin tam huzurundaymış gibi hisseder kendini.

“Davetini duydum, emrine uydum, huzuruna geldim, bütün benliğimle ve içtenliğimle emrindeyim!” der ve günlerce bunu davranışlarıyla ispatlamaya çalışır. Bu sözler dünyanın dört bir tarafından gelen, renkleri, dilleri ülkeleri ve kültürleri farklı, fakat hedef ve gayeleri aynı milyonlarca Müslüman’ın hep birlikte seslendirdikleri ortak bir ant, ortak bir parola olarak kutsal iklimde sürekli yankılanır. Tevhid inancına bağlılığı ve Allah’tan başkasına asla kulluk edilemeyeceğini anlatan bu sözler, İslam’ın müminlere kazandırdığı en önemli ortak noktalardan birini dile getirir.

“Lebbeyk” demekle, “Ben buradayım Allah’ım! Hz. Âdem ile başlayıp Hz. Muhammed (s.a.v.) ile devam eden ‘maneviyat korosuna’ beni de dâhil et!” demiş olacaksınız.

Telbiye heyecanla okunmalı; Cebrâil (a.s.)’ın emri üzerine, ilahî bir marş olarak yüksek bir sesle ve bütün dağlar taşlar duyacak şekilde birçok defa tekrar edilmelidir.

İHRAMIN VACİPLERİ

İhramın vacipleri ikidir: Mîkât sınırlarını ihramlı olarak geçmek ve ihram yasaklarına uymak.

1- Mîkât sınırlarını ihramlı olarak geçmek:

Sözlükte, “bir işi görmek için verilen zaman, bir işin yeri” anlamlarındaki mîkât, Harem bölgesine dışarıdan gelenlerin, ihrama girmesi gereken yerlerdir. İhramsız olarak bu sınırları geçmek caiz değildir. Ancak, Harem bölgesine giren kişiler mîkât yerlerinden önce de ihrama girebilirler.

Mîkât Yerleri

İhrama girilecek yerler, kişilerin oturdukları yerlere göre 3'e ayrılır:

- a. Harem Bölgesi
- b. Hill Bölgesi
- c. Âfâk Bölgesi

a. Harem Bölgesi

Mekke-i Mükerrreme'yi çevreleyen bir alan olup, bitkilerinin koparılması, av hayvanlarına zarar verilmesi yasaktır. Bu emniyetli Harem Bölgesi'nin sınırlarını Cebrâil (a.s.) aracılığı ile Hz. İbrâhim belirlemiş olup, sınırlardaki işaretleri ise Peygamberimiz (s.a.v.) yerleştirmiştir. Bu sınırların en yakını Mescid-i Haram'a 8 km. uzaklıkta bulunan "Ten'im", en uzak olanı da Taif yönündeki "Ci'râne" (Şi'bu Âl-i Abdullah) ve Hudeybiye yakınlarındaki "Aşair"dir. Mekkeliler umre için "Hill" bölgesine çıkarak "Ten'im" gibi harem bölgesi dışında bir yerde ihrama girerler.

b. Hill Bölgesi:

Harem Bölgesi ile Mîkât yerleri arasında kalan kısımlardır. Burada yaşayanlara "Mîkâtîler" denir. Bunlar ihrama bu-
lundukları Hill Bölgesi'nde girerler.

c. Âfâk Bölgesi:

Harem ve Hill Bölgeleri dışında kalan yerlere Âfâk, bu bölgede yaşayanlara "Âfâkî" denir. Âfâkiler, Hill Bölgesi'ni çevreleyen beş yerden birinde veya hizasında ihrama girerler. Bu yerler Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından belirlenmiştir. İhrama girme yerleri olarak işaretlenmiş mîkât yerleri şunlardır: Zülhuleyfe (Âbâr-ı Ali), Cuhfe, Yelemlem, Karnülmenâzil, Zatürk.

● MEDİNE

● Zülhuleyfe

MÎKÂTÎ İHRAMSIZ GEÇMEK

İhramın şartlarından birisi, mîkât yerinden ihrama girmek, yani hac veya umreye niyet etmek olduğuna göre, ihramsız olarak bu bölgelerin geçilmesi hâlinde geri dönülerek ihrama girilir. Eğer geri dönme imkânı yoksa, ihramsız mîkât yeri geçildiği için bir kurban cezası gerekir. İlk ziyaret yeri Medine ise Cidde'ye ihramsız girilebilir. İhrama daha sonra Medine'de, Zülhuleyfe'de girilir.

Bedir

● Cuhfe

Rabiğ

KIZILDENİZ

Cidde

●
Mîkât Mahalleri

● MEKKE

Zâtürk

Karnül-menâzil

Taif

● Yelemem

- Zülhuleyfe (Âbâr-ı Ali)

Medine tarafından Mekke'ye gelenlerin Mîkâtıdır. Medine'den 11 km. güneydedir. Mekke'ye en uzak Mîkât burasıdır. Peygamberimiz Vedâ Haccı için burada ihrama girmiştir. Mekke'ye uzaklığı 450 km.'dir.

- Cuhfe

Medine-Cidde arasında, Kızıldeniz sahilindeki Rabiğ kasa-basının yanındadır. Mekke'ye 187 km. uzaklıkta olup, Türkiye, Avrupa, Kuzey Afrika, Suriye ve Filistin'den gelenler burada ihrama girerler.

- Yelemler

Yemen ve Hindistanlıların mîkâtıdır. Mekke'nin güneydoğusundadır. Mekke'ye en yakın mîkât olup 54 km. uzaklıktadır.

- Karnülmenâzil

Necd ve Kuveyt bölgesinden gelenlerin mîkâtıdır. "Seyl" olarak da isimlendirilmektedir. Mekke'ye 94 km. uzaklıktadır.

- Zatürk

Irak yönünden gelenlerin mîkâtı olup Mekke'ye 94 km. uzaklıktadır.

2- İhram Yasaklarına Uymak:

Niyet edip telbiye getirerek ihram giydikten sonra söz, fiil, davranış ve giyim ile ilgili birtakım yasaklar başlamıştır. Bu yasaklara uymak vaciptir.

a. Vücutla ilgili yasaklar

- Saç ve sakal tıraşı olmak, bıyıkları kesmek
- Vücuttan tüy veya kıl tıraşı yapmak veya yolmak
- Süslenme amacıyla saç, sakal, bıyık yağlamak, boyamak,

jöle, oje ve ruj benzeri şeyleri kullanmak

- Vücuda veya ihrama güzel koku sürmek, kokulu sabun veya şampuan kullanmak

b. Giyim ile ilgili yasaklar

- Dikişli elbise veya iç çamaşırını giymek
- Başını veya yüzünü örtmek, takke takmak, eldiven, çorap, topukları kapatan ayakkabı giymek

(Bu yasaklar erkeklere yöneliktir. Kadınlar normal elbiselerini giyer ve ihramda yüzlerini örtmezler.)

c. Cinsel konularla ilgili yasaklar

- Cinsel ilişki ve onu hatırlatan davranış veya konuşmalar

d. Av yasağı

- Avlanmak veya avcıya yardımcı olmak

e. Harem bölgesi yasakları

- Bitkilerin koparılması veya kesilmesi

f. Davranış yasakları

- İnsanlara sövmek, hakaret etmek, alay etmek
- Başkalarıyla tartışmak, kavga etmek

İHRAMIN SÜNNETLERİ

1- İhram öncesinde gusül abdesti almak

2- İhram öncesi vücut temizliği yapmak

3- İhram örtüsünün, biri vücudun belden aşağısını, diğeri de baş hariç belden yukarısını örtecek şekilde olmak üzere iki parçadan oluşması

Zülhuleyfe (Âbâr-ı Ali)

4- İhramdan (niyet ve telbiyeden) önce vücuda güzel kokular sürmek (ihrama girdikten sonra koku sürmek ise caiz değildir.)

5- İhrama girmeden önce, kerahat vakti değilse, iki rekât namaz kılmak

6- Niyeti sesli olarak yapmak

7- Telbiyeyi namazdan sonra yapmak (Telbiye mîkât sınırına girmeden önce de getirilmelidir.)

8- İhramlıyken her fırsatta telbiye getirmek

Umre yolcusu mîkâttan ve ihramdan ne anlamalıdır? Muhterem kılınmış bir toprağın sınırındasın. Bu topraklara mîkât denir. Unutma ki, bu sınırlar Cebrâil aracılığı ile Allah tarafından belirlenmiştir. Mîkâtı mahşerin sınırı da sayabilirsin.

Sadece sırtındaki elbiseleri değil, içindeki seni yeni doğmuş gibi saf ve ayrıcalıklı kıldığına inandığın duygu ve tertemiz düşünceleri de mîkâta bırakmalı, haram duygu ve düşüncelerle Harem'e girerek, ilahî mahremiyete manevi tecavüzde bulunmamalısın...

Anadan doğduğun gibi gelmelisin huzura. Anadan doğmuş gibi saf ve tertemiz dönmek istiyorsan bunu mutlaka yapmalısın. Şunu iyi bil ki, varışın dönüşünü belirleyecektir.

Her buluşmanın belirli bir zamanı olduğu gibi bir de buluşma yeri vardır. İşte mîkât, yaratan ile buluşma yer ve zamanını ifade eder. Mîkât sınırına geldiğinde artık büyük buluşma başlamıştır.

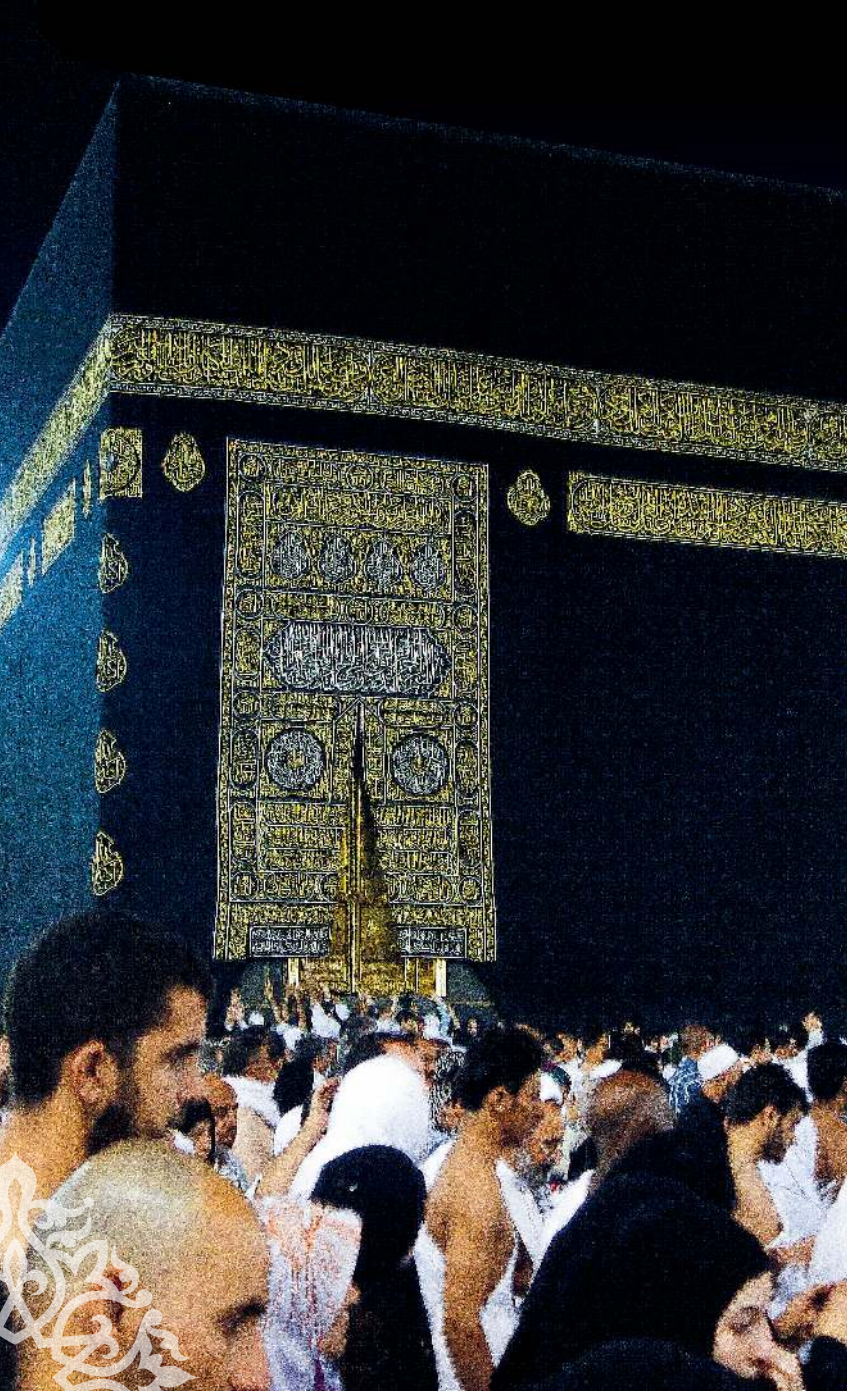

Dünyaya geldiğindeki sadelikle ve kabirden kalkarak mahşere yürüyen bir yolcusun ki, sırtına kefenini giymelisin. Üzerindeki kıyafet ihram ve iki parça, dünyalık bütün süsten ve görüntüden uzak. Baş açık, ayak yalın. Sonsuz güç ve kudret sahibinin karşısında, yokluk ve yoksulluk görüntüsü içinde mahcubiyetin zirvesindesin. İhrama girdin ve dünya arkada kaldı.

Sakin kozmetik kullanma. Gün, cesedi kollama günü değildir; gün, maskelerin düşüp, için dışa döndüğü gündür. Tarak yok, ayna yok, parfüm yok, makas yok! Yeter, cesedine çok itina gösterdin şimdiye kadar. Şimdi içine dön ve ruhunu süsle, onu güzelleştir... Mahşerde dış görünüşe bakılmayacağını bil. Zira orası "El ne der?" kaygısının yerini tamamıyla "Allah ne der?" kaygısının aldığı makamdır.

Şimdi dünyayı hatırlatan, dünyalık statüleri gösteren, seni ayrıcalıklı gibi gösteren elbiseleri arkada bırakarak, herkesin Allah (c.c.) huzurunda eşit olduğunun temsilî kıyafeti olan iki parçalık ihrama büründün. "Takva elbisesi daha hayırlıdır." diyerek ihramda bedenini değil ruhunu süslemen gerekir. Ayrıca bu beyaz ihramlara bürünmen sana ölümü, dirilişi ve mahşer anını hatırlatmalıdır. Evet, yeniden dirilişin, yani mahşerin provasındasın şimdi...

TAVAF

Tavaf bir şeyin etrafında dönmek anlamında olup, Hacerülesved'in hizasından başlayarak Kâbe'nin etrafında yedi defa dönmektir. Bu dönüşlerin her birine "şavt" denir. Tavafın Kâbe etrafında yapılacağını "... **ve Beyt-i Atîk'i (Kâbe'yi) tavaf etsinler.**" (Hac suresi, 22:29) ifadelerini içeren ayetten anlamaktayız.

Umre tavafı bütün mezhepler tarafından farz olarak kabul edilir. Vakti ihrama girilmesinden sonra başlar ve son bir vakit sınırı yoktur. Yani umre için ihramda iken herhangi bir zamanda tavaf yapılabilir.

TAVAFIN FARZLARI

1- Niyet

Tavafın geçerli olması için niyet şarttır.

2- Tavafı belirli vakitte yapmak

Umrenin tavafı ihrama girdikten sonra yapılır.

3- Tavafı Mescid-i Harâm'ın içinde, Kâbe'nin etrafında yapmak

Mescid-i Harâm'ın içinde, Kâbe etrafında, tavaf yapılan me taf alanında, mescidin kapalı kısımlarında ve herhangi bir katında yapılabilir.

4- Tavafın en az dört şavtını yapmak

Hanefî mezhebine göre tavafın ilk dört şavtı farz, tavafı yedi şavta tamamlamak vaciptir. Diğer üç mezhepte yedi şavtın hepsi farzdır. Bir şavtın dahi eksik olması tavafı geçerli kılmaz, tamamlanmalıdır.

TAVAFIN VACİPLERİ

- 1- Abdestli olunması
- 2- Tavafın avret mahalli örtülü olarak yapılması
- 3- Teyâmün, yani Kâbe'nin sol tarafa alınması
- 4- Tavafa Hacerülesved veya hizasından başlanması
- 5- Tavafı (gücü yetenlerin) yürüyerek yapması
- 6- Tavafı, hatim (Hicr-i İsmâil) dışından yapmak
- 7- Tavafı yedi şavta tamamlamak
- 8- Tavaf namazı kılmak

TAVAFIN SÜNNETLERİ

1- Necasetten taharet

2- Tavafa başlarken Hacerülesved hizasına, Rüknülyemânî yönünden gelmek

3- Tavafa başlarken ve her şavtın sonunda Hacerülesved'i selamlamak (istilam etmek)

4- Arkasından say yapılacak olan tavafların ilk üç şavtında erkeklerin remel yapması (Remel: Erkeklerin tavafın ilk üç şavtında heybetli yürümeleridir.)

5- Remel yapılması gereken tavaflarda erkeklerin ıztıbâ yapması (Iztıbâ: Tavafta ihramlıyken sağ omuzları ilk üç şavtta açık bulundurmadır.)

6- Muvalat, yani tavafın bütün şavtlarını peş peşe yapmak

7- Erkeklerin mümkün olduğunca Kâbe'ye yakın, kadınların ise sıkışmayacak kadar uzaktan tavaf etmeleri

8- Tavaf esnasında dua etmek

9- Tavafı huşu ile yapmak

10- Tavaftan sonra zezem içmek

Umre yolcusu tavaftan ne anlamalıdır? Tavaf bir şeyin etrafında dönmek demektir. Gerçekten evrenin en küçük maddesi olan atom başta olmak üzere en büyük

galaksiler dahi tavaf hâlinededir. Her şey yaratana ibadet etmektedir. Sen de kendini bu ulvi akışa bırakırsan, bir damla iken derya olduğunu hissedersin.

Tavafa Kâbe sol tarafa alınarak başlanır. Böylece insanın kalbi ile Beytullah yan yana gelmiş olur. Yani yüreğini Beytullah'a vermiş olursun. Kalbini Beytullah ile inşa etmenin gayretiyle tavaf edersin. Çünkü Kâbe Allah'ın evi, kalp de O'nun nazargâhıdır...

Tam yedi defa dönmelisin. Hatırla, 7 sayısı sonsuzluğu, sürekliliği ifade eder. Hani "muhabbet" (sevgi) "müebbet" (daimi) idi, işte sırrı bu. Yedi defa dönüyorsun. Yani, yaratana kulluğunun sonsuz ve sürekli olduğunun sözünü veriyorsun. Ve bu kulluğu aşkla yapıyorsun, öyle bir aşk ki, sonsuz ve sürekli bir aşk.

Tavaf, mekânı belli olan bir ibadettir. Onun içindir ki, bu ibadet sadece Kâbe etrafında yapılabilir. Mescid-i Haram'da olduğun müddetçe gücün nispetinde tavaf yapmalısın.

SA'Y

Koşmak ve çaba göstermek anlamlarına gelen sa'y, Kâbe'nin doğusundaki Safâ ve Merve adlı iki tepe arasında, Safâ'dan başlayıp Merve'de tamamlamak üzere yedi defa gidip gelmeyi ifade eder. Safâ'dan Merve'ye gidiş bir şavt, Merve'den Safâ'ya dönüş de bir şavt olmak üzere sa'y yedi şavttan ibarettir.

Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmaktadır:

“Şüphe yok ki, Safâ ile Merve Allah'ın koyduğu nişanlardandır. Her kim Beytullah'ı ziyaret eder veya umre yaparsa onları tavaf etmesinde kendisine bir günah yoktur. Her kim gönüllü olarak iyilik yaparsa şüphesiz Allah kabul eder ve (yapılanı) hakkıyla bilir.” (Bakara suresi, 2:158) .

Ayetteki tavaf etmekten maksat sa'y etmektir. Sa'y Hanefîlere göre hac ve umrenin vaciplerinden, diğer üç mezhebe göre ise haccın ve umrenin farzlarındandır.

SA'YİN FARZLARI

1- Sa'yi, ihrama girdikten sonra, umre için niyet edip telbiye getirdikten sonra yapmak gerekir. Zira ihrama girmeden umre görevlerinden hiçbiri yapılamaz. Umre sa'yinin ihramlı yapılması vaciptir.

2- Sa'yi geçerli bir tavaftan sonra yapmak gerekir. Sa'y müstakil bir ibadet olmayıp, geçerli bir tavaftan sonra yapılmalıdır.

3- Sa'yi Safâ ve Merve tepeleri arasında yapmak ve Safâ Tepesi'nde başlayıp, Merve Tepesi'nde bitirmek gerekir.

4- Umrede sa'yin en az dört şavtını yapmak gerekir. Hanefî mezhebinde sa'yin yedi şavtından dördü rükün, üçü vaciptir. Diğer üç mezhepte ise bütün şavtlar rükündür.

SA'YİN VACİPLERİ

1- Gücü yetenin sa'yi yürüyerek yapması

2- Sa'yi yedi şavta tamamlamak

3- Umre sa'yini ihramlı olarak yapmak. Bir kimse umre tavafını yapar da sa'y yapmayıp, tıraş olarak ihramdan çıkarsa, umre sa'yini ihramsız yaptığından kendisine dem gerekir. (Dem: Koyun ve keçi cinsinden olan ceza kurbanıdır.)

4- Safâ ve Merve tepeleri arasındaki mesafenin tamamını yürüme

SA'YİN SÜNNETLERİ

1- Niyet etmek

2- Sa'yi, tavafı yaptıktan ve tavaf namazını kıldıktan sonra ara vermeden yapmak

3- Sa'yi abdestli olarak yapmak

4- Elbise ve bedende namaza engel olacak bir pisliğin bulunmaması

5- Sa'yi yapmaya gitmeden önce Hacerülesved'i selamlamak

6- Her şavt başında, Safâ ve Merve'ye çıkıldığında, Kâbe'ye yönelerek tekbir (Allahu Ekber) ve tehlil (Kelime-i Tevhid) ile el açıp dua etmek

7- Şavtları peş peşe yapmak

8- Erkeklerin yeşil ışıklar arasında hervele yapması, yani kısa adımlarla koşar gibi canlı ve çalımlı yürümesi. (Kadınlar hervele yapmazlar.)

9- Sa'y esnasında tekbir, tehlil, zikir ve dua ile meşgul olmak

Bir umre için bir sa'y vardır. Sa'yin nafilisi yoktur. Bundan dolayı her tavaftan sonra sa'y yapılmaz. Umre sa'yi umre tavafından sonra ihramdan çıkmadan yapılır. Sa'y kendi başına, müstakil bir ibadet değildir. Mutlaka tavafa bağlı olarak yapılır.

Umre yolcusu sa'yden ne anlamalıdır? Sa'yin aslı, Hz. Hâcer'in henüz anne sütü ile beslenmekte olan oğlu Hz. İsmâil için su ararken bu iki tepe arasında koşması hadisesine dayanır. Sa'y, Hz. Hâcer'in bu hatırasının canlandırılmasıdır. Safâ ve Merve tepeleri arasında yapılan sa'y, Allah'ın rahmetinin en büyük tecellilerinden biri olan anne sevgisi ve şefkatinin Hz. Hâcer validemizde kendini gösteren şeklinin yâd edilmesidir. Annelik şefkat ve sevgisine, bu yüce duyguya İslam'ın verdiği değeri simgeleyen temsilî bir harekettir.

Müslüman bu sayede kendisi gibi aynı yola girmiş olur ve aynı niyet ve duyguları taşıyanlarla beraber koşmanın ne demek olduğunu fark eder. Hz. Hâcer validemizin telaşıyla umuda, zemmeye koşar ve sonunda ona kavuşur ve ondan kana kana içer. Sa'y tıpkı Hâcer validemizin kızgın güneşin altında, susuzluktan kıvranan biricik İsmâil'ine hayat verecek suyu arayışı gibi bir arayıştır.

TIRAŞ OLMAK

Umrede sa'y yapıldıktan sonra saçlar tıraş edilir veya kısaltılır. Hanefî mezhebine göre saçın kısaltılmasındaki vacip olan miktar saçın en az dörtte biridir. Şâfiîlerde üç telin kesilmesi yeterli olur. Kadınların ise saçlarından parmak ucu kadar kısaltılmaları yeterlidir.

Umre yolcusu tıraş olmaktan ne anlamalıdır? Saçların tıraş edilmesi tevazuyu, muhtaç oluşu sembolize eder. Bedenden bir parçanın kesilmesi, İsmâil (a.s.) misali, Allah'ın emirlerine karşı boynun eğik olduğunun sembolik kabulüdür.

UMRENİN YAPILIŞI

1- Vücut temizliği her yönü ile yapılır. İmkân varsa boy abdesti, yoksa normal abdest alınır. Erkekler iç kıyafetlerini ve ayakkabılarını çıkartırlar, "İzar" (bele sarılan peştamal örtü) ve "Rida" (omuza alınan örtü) denilen iki parça ihram örtüsüne bürünülür. Topukların tamamıyla açık olduğu bir terlik giyilir. Sırt çantası kullanmada bir sakınca yoktur. Kadınların ihramı ise kendi elbiseleridir. Kadınlar sadece adede ellerini ve yüzlerini açık bulundururlar. Mîkât sınırlarını geçmeden önce ihrama girilir.

2- İhram namazı kılınır. Birinci rekâtında Fatiha'dan sonra Kâfirun suresi, ikinci rekâtında Fatiha'dan sonra İhlas suresi okunur.

3- İhrama;

اللَّهُمَّ إِنِّي أَحْرَمْتُ لَكَ بِالْعُمْرَةِ فَيْسَرَهَا لِي وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي

"Allah'ım! Senin için umre yapmak üzere ihrama girdim. Onu bana kolaylaştır ve onu benden kabul buyur." diyerek niyet edilir.

4- Niyetten sonra telbiye getirilir.

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ
وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

“Buyur Allah’ım buyur! Buyur; Senin ortağın yoktur, buradayım, buyur. Hamd, nimet ve mülk senindir. Senin ortağın yoktur.”

5- Mekke’de Harem bölgesine girince telbiyeden sonra şu dua okunur.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي بِهَا قَرَارًا، وَارْزُقْنِي فِيهَا رِزْقًا حَلَالًا. اللَّهُمَّ
إِنَّ هَذَا الْحَرَمَ حَرَمُكَ وَ الْبَلَدُ بَلَدُكَ، وَ الْأَمْنُ أَمْنُكَ، وَ الْعَبْدُ
عَبْدُكَ، جِئْتُكَ مِنْ بِلَادٍ بَعِيدَةٍ، بِذُنُوبٍ كَثِيرَةٍ، وَ أَعْمَالٍ
سَيِّئَةٍ، أَسْأَلُكَ مَسْأَلَةَ الْمُضْطَرِّينَ إِلَيْكَ، الْمُشْفِقِينَ مِنْ
عَذَابِكَ، أَنْ تَسْتَقْبِلَنِي بِمَحْضِ عَفْوِكَ، وَ أَنْ تُدْخِلَنِي فَسِيحَ
جَنَّتِكَ جَنَّةِ النَّعِيمِ

“Ey Allah’ım! Burayı benim için mekân kıl ve bana orada helal rızık nasip eyle. Bu harem senin haremindir. Bu belde senin beldendir. Güvenlik ise senden gelen güvenliktir. Kul senin kuldur. Ben uzak ülkelerden sana geldim. Çok günahla ve kötü amellerle geldim. Senin azabından korkup sana sığınanım hâliyle senden istiyorum. Beni affınla karşıla ve beni cennet-i nâimine kabul buyur.”

6- Kâbe ilk görüldüğünde ise üç defa tekbir getirilir ve şu dua okunur.

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ
لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَ هُوَ
حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَ إِلَيْهِ
الْمَصِيرُ. اللَّهُمَّ زِدْ هَذَا الْبَيْتَ تَشْرِيفًا وَ تَكْرِيمًا وَ تَعْظِيمًا وَ
مَهَابَةً وَ بَرًّا وَ زِدْ يَا رَبِّ مَنْ شَرَّفَهُ وَ كَرَّمَهُ وَ عَظَّمَهُ مِمَّنْ حَجَّهُ
أَوْ اعْتَمَرَهُ تَشْرِيفًا وَ تَعْظِيمًا وَ مَهَابَةً وَ بَرًّا

“Azamet sahibi olan Allah’tan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur. Allah’tan başka tapılacak bir ilah yoktur, sadece O vardır. O’nun ortağı yoktur. Mülk O’nundur, hamd sadece O’na yapılır. O diriltir ve öldürür. O her zaman diridir ve hiçbir zaman ölmez. İyilikler O’nun elindedir. O her şeye kâdirdir. Varılacak kimse O’dur. Ey Allah’ım! Şu mübarek Beyt’in, şeref, hürmet, azamet ve heybetini artır. Yâ Rabbi! Ona tazimde bulunan, hürmet gösterenlerin yine aynı şekilde tazimde bulunarak, hürmet göstererek hac veya umre yapanların da şeref ve mertebelerini yükselt, iyiliklerini çoğalt.”

Bu şekilde Beytullah selamlandıktan sonra tavaf başlar.

7- Tavafa başlamadan önce telbiye kesilir ve umre tavafına niyet edilir. Umre tavafına;

“Allah’ım! Senin için umre tavafını yedi şavt olarak yapmak istiyorum. Onu benim için kolaylaştır ve onu benden kabul eyle.” diyerek niyet edilir.

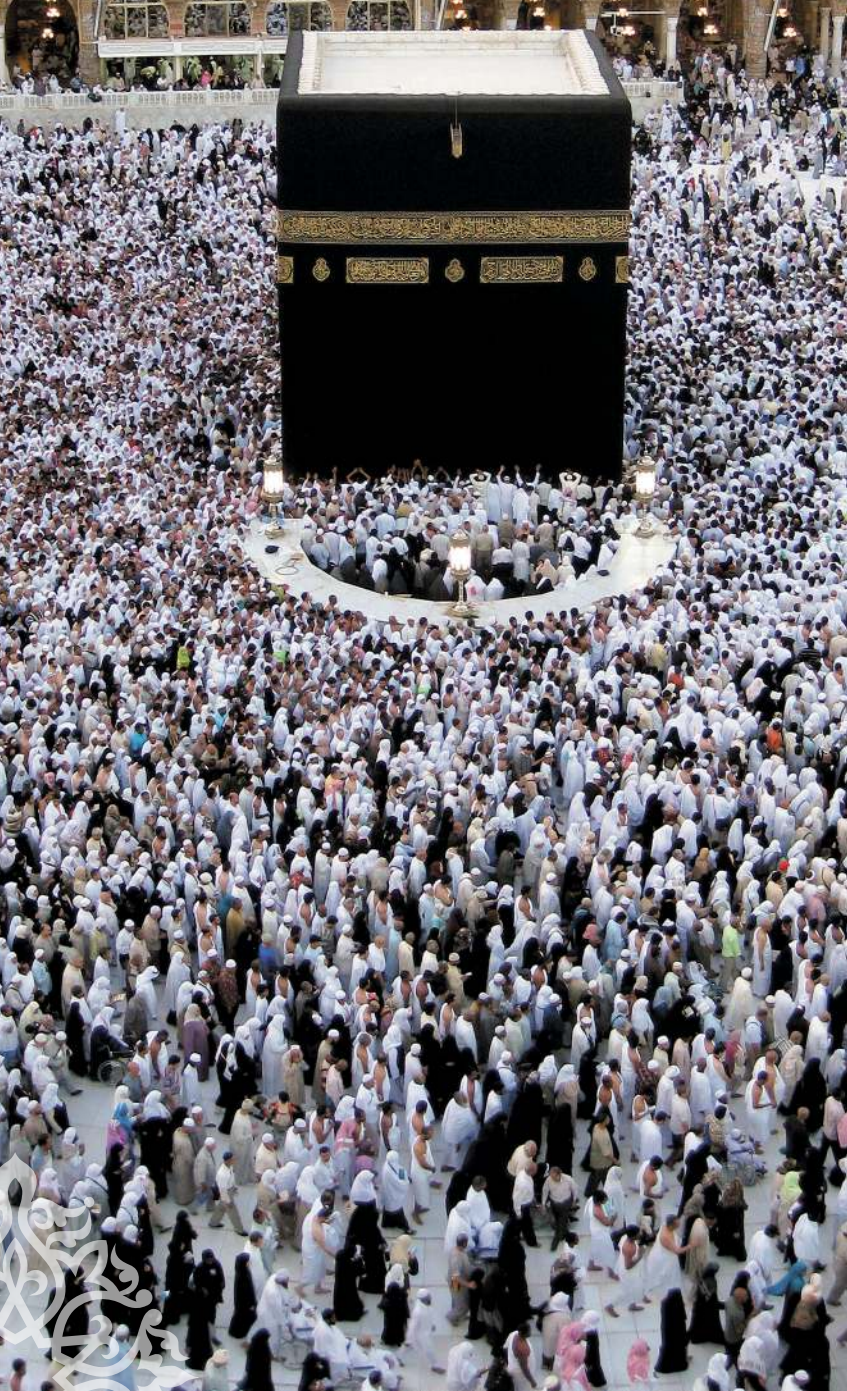

8- Hacerülesved hizasına gelinir, ona doğru dönülerek, eller omuz hizasına kaldırılır ve;

بِسْمِ اللّٰهِ اللّٰهُ اَكْبَرُ اللّٰهُ اَكْبَرُ وَ لِلّٰهِ الْحَمْدُ

“En büyük olan Allah’ın adıyla başlarım, her türlü hamd Allah’a yapılır.” diyerek Hacerülesved selamlanır. Böylece tavafının birinci şavtına başlanır.

TAVAFIN 1. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا
حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ. وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. اللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ،
وَتَصْدِيقًا بِكِتَابِكَ وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ، وَاتِّبَاعًا لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ وَ
حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ، وَالْمُعَافَاةَ الدَّائِمَةَ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَ
الْآخِرَةِ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ، وَالنَّجَاةَ مِنَ النَّارِ

Şanı yüce olan, her türlü noksanlıktan uzak bulunan Allah'ı tesbih ederim. Her türlü hamd Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur ve Allah en büyüktür. Azamet sahibi Allah'tan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur. Allah'ın da salat ve selâm ettiği Allah'ın resulü Muhammed'in üzerine salat ve selâm olsun. Ey Allah'ım! Sana, iman ederek, kitabını tasdik ederek, ahidini tutarak, Senin nebin ve sevgilin olan Muhammed (s.a.v.)'e uyarak geldim. Ey Allah'ım, ben af ve afiyetler istiyorum. Dinde olsun, dünya ve ahirette olsun daima afiyetler istiyorum. Cennetine kavuşmak ve cehenneminden kurtulmak istiyorum. (Bana bunları nasip eyle ya Rabbi!)

RÜKNÜLYEMÂNÎ'DE OKUNACAK DUA

Rüknülyemânî'ye gelince de:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ
الْعَالَمِينَ

“Ey Rabbimiz! Dünyada da, ahirette de bize iyilikler ver. Ey Aziz, ey bağışlaması bol olan âlemlerin Rabbi! Cehennem ateşinden bizi koru. İyilerle birlikte bizi cennetine sok.” duası okunur.

Hacerülesved'in yanına gelince Hacerülesved tekrar selamlanır ve 2. şavta başlanır.

TAVAFIN 2. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْبَيْتَ بَيْتُكَ، وَالْحَرَمَ حَرْمُكَ، وَالْأَمْنَ أَمْنُكَ،
وَالْعَبْدَ عَبْدُكَ، وَأَنَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ، وَهَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ
بِكَ مِنَ النَّارِ، اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا
وَكَرِّهْ إِلَيْنَا الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ وَاجْعَلْنَا مِنَ
الرَّاشِدِينَ. اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ
اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ

"Ey Allah'ım! Bu ev senin evindir. Güvenlik ise sadece senden gelen güvenliktir. Kul, senin kulundur. Ben de senin kulunum. Senin kulunun çocuğuyum. Burası cehennemden sana sığınanların yeridir. Ey Allah'ım! Bize imanı sevdik, onu kalbimizde süsle. Bizi, küfürden, günahattan ve isyandan tiksindir. Bizi doğruya erenlerden eyle. Ey Allah'ım! Bizi kullarını yeniden dirilteceğin günün azabından koru. Beni cennetine hesapsız girenlerden eyle."

RÜKNÜLYEMÂNÎ'DE OKUNACAK DUA

Rüknülyemânî'ye gelince de:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ
الْعَالَمِينَ

“Ey Rabbimiz! Dünyada da, ahirette de bize iyilikler ver. Ey Aziz, ey bağışlaması bol olan âlemlerin Rabbi! Cehennem ateşinden bizi koru. İyilerle birlikte bizi cennetine sok.” duası okunur.

Hacerülesved tekrar selamlanır ve 3. şavta başlanır.

TAVAFIN 3. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّكِّ وَ الشَّرِكِّ، وَ الشَّقَاقِ وَ النِّفَاقِ
وَ سُؤِ الْأَخْلَاقِ وَ سُؤِ الْمَنْظَرِ وَ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَ الْأَهْلِ
وَ الْوَالِدِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ رِضَاكَ وَ الْجَنَّةَ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ
سَخَطِكَ وَ النَّارِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ، وَ أَعُوذُ
بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَ الْمَمَاتِ

“Ey Allah’ım! Ben, şekten, şirkten, ayrılıktan, iki yüzlülükten, kötü ahlaktan, kötü görünüşten, malıma, aileme ve evlatlarıma çirkin bir dönüşten sana sığınırım. Ey Allah’ım! Hiç şüphesiz senin rızanı, cennetini istiyorum. Senin gazabından ve cehennemden yine sana sığınırım. Ey Allah’ım! Kabir fitnesinden de sana sığınırım, hayat ve ölümün fitnesinden de sana sığınırım.”

RÜKNÜLYEMÂNÎ'DE OKUNACAK DUA

Rüknülyemânî'ye gelince de:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ
الْعَالَمِينَ

"Ey Rabbimiz! Dünyada da, ahirette de bize iyilikler ver. Ey Aziz, ey bağışlaması bol olan âlemlerin Rabbi! Cehennem ateşinden bizi koru. İyilerle birlikte bizi cennetine sok." duası okunur.

Hacerülesved tekrar selamlanır ve 4. şavta başlanır.

TAVAFIN 4. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ حَجًّا مَبْرُورًا (اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا عُمْرَةً مَبْرُورَةً)، وَ
سَعِيًّا مَشْكُورًا، وَذَنْبًا مَغْفُورًا، وَعَمَلًا صَالِحًا مَقْبُولًا يَا عَالِمَ
مَا فِي الصُّدُورِ أَخْرِجْنِي يَا اللَّهُ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ
وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ، وَ الْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ
وَ النَّجَاةَ مِنَ النَّارِ. رَبِّ قَنِّعْنِي بِمَا رَزَقْتَنِي، وَبَارِكْ لِي فِيَمَا
أَعْطَيْتَنِي، وَ اخْلُفْ عَلَيَّ كُلَّ غَائِبَةٍ لِي مِنْكَ بِخَيْرٍ

“Ey Allah’ım! Bunu kabul edilmiş bir hac kıl. Çalışmalarımı şükretmeye değer çalışmalardan, günahlarımı affedilmiş günahlardan, amellerimi de sâlih ve makbul amellerden eyle. Ey kalplerde olanları bilen Allah’ım! Beni karanlıklardan aydınlığa çıkar ey Allah’ım! Ben senin rahmetini kazandıracak şeyleri, mağfiretini kazandıracak çalışmaları, her türlü günahlardan, kötülüklerden kurtuluşu, her türlü iyilikte zenginliği, cennete kavuşmayı ama cehennemden kurtulmayı istiyorum. Beni rızıklandırдың şeylere kanaat etmeyi, bunlardan bana verdiklerini bereketli kılmanı istiyorum. Benim bilmediğim ama senin bildiğin iyilikleri de bana ver.”

RÜKNÜLYEMÂNÎ'DE OKUNACAK DUA

Rüknülyemânî'ye gelince de:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ
الْعَالَمِينَ

“Ey Rabbimiz! Dünyada da, ahirette de bize iyilikler ver. Ey Aziz, ey bağışlaması bol olan âlemlerin Rabbi! Cehennem ateşinden bizi koru. İyilerle birlikte bizi cennetine sok.” duası okunur.

Hacerülesved tekrar selamlanır ve 5. şavta başlanır.

TAVAFIN 5. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُمَّ أَظِلَّنِي تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّكَ وَلَا
بَاقِيَ إِلَّا وَجْهَكَ وَاسْقِنِي مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرْبَةً هَنِئَةً مَرِيئَةً لَا نَظْمُؤُ بَعْدَهَا أَبَدًا. اللَّهُمَّ
إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرٍ مَا سَأَلْتُكَ مِنْهُ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَنِعْمَهَا وَ
مَا يُقَرَّبُنِي إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ فِعْلٍ أَوْ عَمَلٍ

“Ey Allah’ım! Beni arşının gölgesinden başka hiçbir gölgenin olmadığı ve senden başka hiçbir şeyin bâki olmadığı günde, arşının gölgesinde gölgelendir. Beni senin peygamberin olan Muhammed (s.a.v.)’in havuzundan bir daha hiç susamayacak şekilde sula. Ey Allah’ım! Ben senden, senin peygamberin Muhammed (s.a.v.) hangi hayırları istemişse onları istiyorum. Ve senin peygamberin Muhammed (s.a.v.), hangi şeyden sana sığınmış ise onlardan ben de sana sığınyorum. Ey Allah’ım! Ben senden cenneti istiyorum. Cennet nimetlerini istiyorum. Cennete yaklaştıracak söz, fiil veya amelleri istiyorum.”

RÜKNÜLYEMÂNÎ'DE OKUNACAK DUA

Rüknülyemânî'ye gelince de:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ
الْعَالَمِينَ

"Ey Rabbimiz! Dünyada da, ahirette de bize iyilikler ver. Ey Aziz, ey bağışlaması bol olan âlemlerin Rabbi! Cehennem ateşinden bizi koru. İyilerle birlikte bizi cennetine sok." duası okunur.

Hacerülesved tekrar selamlanır ve 6. şavta başlanır.

TAVAFIN 6. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُمَّ إِنَّ لَكَ عَلَيَّ حُقُوقًا كَثِيرَةً فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ خَلْقِكَ،
اللَّهُمَّ مَا كَانَ لَكَ مِنْهَا فَاعْفِرْهُ لِي وَمَا كَانَ لِي خَلْقِكَ فَتَحَمَّلْهُ
عَنِّي وَاعْنِنِي بِحَلَالِكَ عَنِ حَرَامِكَ، وَبِطَاعَتِكَ عَنِ
مَعْصِيَتِكَ وَبِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ، يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ. اللَّهُمَّ
إِنَّ بَيْتَكَ عَظِيمٌ، وَوَجْهَكَ كَرِيمٌ، وَأَنْتَ يَا اللَّهُ حَلِيمٌ كَرِيمٌ
عَظِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

*"Ey Allah'ım! Biliyorum, senin benim üzerimde pek çok hak-
kın bulunuyor. Yine senin yarattıklarınla benim aramda da
haklar var. Ey Allah'ım! Senin benim üzerimde olan haklarını
affeyle. Yarattıklarına ait olanların yükünü üzerimden kal-
dır. Helal olan nimetlerinle bana bolluk ver ve haramından
sakındır. Ey mağfireti bol olan Allah'ım! Sana itaat edip,
sana isyan etmekten, senin lütfuna kavuşup, senden baş-
kasına muhtaç olmaktan beni kurtar. Ey Allah'ım, şu evin
gerçekten de çok azametlidir. Sen de çok şerefliisin. Ve Sen
ey Allah'ım! Halîmsin, Kerîmsin, Azîmsin. Beni affeyle, çünkü
sen affetmeyi seversin."*

RÜKNÜLYEMÂNÎ'DE OKUNACAK DUA

Rüknülyemânî'ye gelince de:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ
الْعَالَمِينَ

"Ey Rabbimiz! Dünyada da, ahirette de bize iyilikler ver. Ey Aziz, ey bağışlaması bol olan âlemlerin Rabbi! Cehennem ateşinden bizi koru. İyilerle birlikte bizi cennetine sok." duası okunur.

Hacerülesved tekrar selamlanır ve 7. şavta başlanır.

TAVAFIN 7. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيمَانًا كَامِلًا، وَيَقِينًا صَادِقًا، وَرِزْقًا وَاسِعًا
وَ قَلْبًا خَاشِعًا وَ لِسَانًا ذَاكِرًا وَ حَلَالًا طَيِّبًا وَ تَوْبَةً نُّصُوحًا وَ
تَوْبَةً قَبْلَ الْمَوْتِ ، وَ رَاحَةً عِنْدَ الْمَوْتِ ، وَ مَغْفِرَةً وَ رَحْمَةً
بَعْدَ الْمَوْتِ وَ الْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسَابِ وَ الْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ وَ النَّجَاةَ
مِنَ النَّارِ، بِرَحْمَتِكَ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ، رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا
وَ الْخَيْرَ بِالصَّالِحِينَ

"Ey Allah'ım! Ben senden kâmil bir iman, sadık bir bilgi, geniş bir rızık, huşulu, titreyen, ürperen, korkan bir kalp, zikreden bir dil, temiz ve helal kazanç, samimi bir tevbe ve ölümden önce tevbe istiyorum. Ölüm anında kolaylık, ölümden sonra mağfiret ve rahmet ile hesap anında cennetine varmak ve cehennemden kurtulmak istiyorum. Ey aziz ve çok bağışlayıcı olan Allah'ım! Senin rahmetin çok geniştir. Rabbim, benim ilmimi artır ve beni sâlihlerden eyle."

RÜKNÜLYEMÂNÎ'DE OKUNACAK DUA

Rüknülyemânî'ye gelince de:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا رَبَّ
الْعَالَمِينَ

"Ey Rabbimiz! Dünyada da, ahirette de bize iyilikler ver. Ey Aziz, ey bağışlaması bol olan âlemlerin Rabbi! Cehennem ateşinden bizi koru. İyilerle birlikte bizi cennetine sok." duası okunur.

Böylece 7. şavtın bitiminde tavaf tamamlanmış olur ve tavafın sonunda Hacerülesved tekrar selamlanarak tavaf-tan çıkılır.

Tavaftan sonra tavaf namazı kılınır.

Tavaf namazı mümkünse Makâm-ı İbrâhim öne alınarak kılınır. Eğer izdiham varsa Kâbe'ye yakın bir yerde de kılınabilir. Tavaf namazının

1. rekâtında Fatihâ'dan sonra Kâfirûn suresi,

2. rekâtta da Fatihâ'dan sonra İhlâs suresi okunur. Şayet kerahat vakti ise bu namaz kerahat vakti dışında kılınır.

Tavaf namazından sonra Kâbe'ye dönülerek zemzem içilir ve şu dua yapılır:

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَّاسِعًا وَ شِفَاءً مِنْ كُلِّ
دَاءٍ وَ سَقَمٍ وَ اسْقِنِيْ مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِلُطْفِكَ
وَ كَرَمِكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِيْنَ

"Ey Allah'ım! Ben senden faydalı bir ilim, geniş bir rızık ve her türlü dert ve sıkıntıdan kurtulmayı istiyorum. Ey şereflilerin ve ikram edenlerin en önde geleni olan Allah'ım! Beni, lütfunla ve kereminle, peygamberin olan Efendimiz Muhammed (s.a.v.)'in havuzunda sula."

SA'Y DUALARI

Kâbe tavaf edildikten sonra Sa'y yapılacaktır. Sa'y Safâ Tepesi'nden başlar ve Merve Tepesi'nde biter. Safâ Tepesi'nden Merve Tepesi'ne 4, Merve Tepesi'nden Safâ Tepesi'ne 3 şavt vardır. Sa'y Safâ'dan başlar ve 7 şavt sonra, Merve'de sona erer.

Sa'y esnasında yeşil ışıklar arasında "Hervele" yapılır. Yani güçlü olduğunu gösterecek şekilde vakarlı ve çalımli bir şekilde biraz hızlanarak geçilir.

Sa'y için Safâ Tepesi'ne gelinerek, buradan Kâbe aynen Hacerülesved'in selamlanması gibi eller omuz hizasına gelecek şekilde selamlanır. Kâbe'ye dönülerek şu dua yapılır.

أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ
فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَ
مَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

"Allah'ın ve O'nun resulünün başladığı gibi başlıyorum. Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphenez bulunmasını ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir."

Sa'y umrenin vaciplerinden, büyük bir ibadettir.

Sa'ye başlamadan önce şu dua yapılarak sa'y yapmaya niyet edilir:

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ نَوَيْتُ السَّعْيَ مَا بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ سَبْعَةَ
اَشْوَاطٍ سَعْيِ الْعُمْرَةِ (الْحَجِّ) فَيَسِّرْهُ لِيْ وَتَقَبَّلْ مِنِّيْ

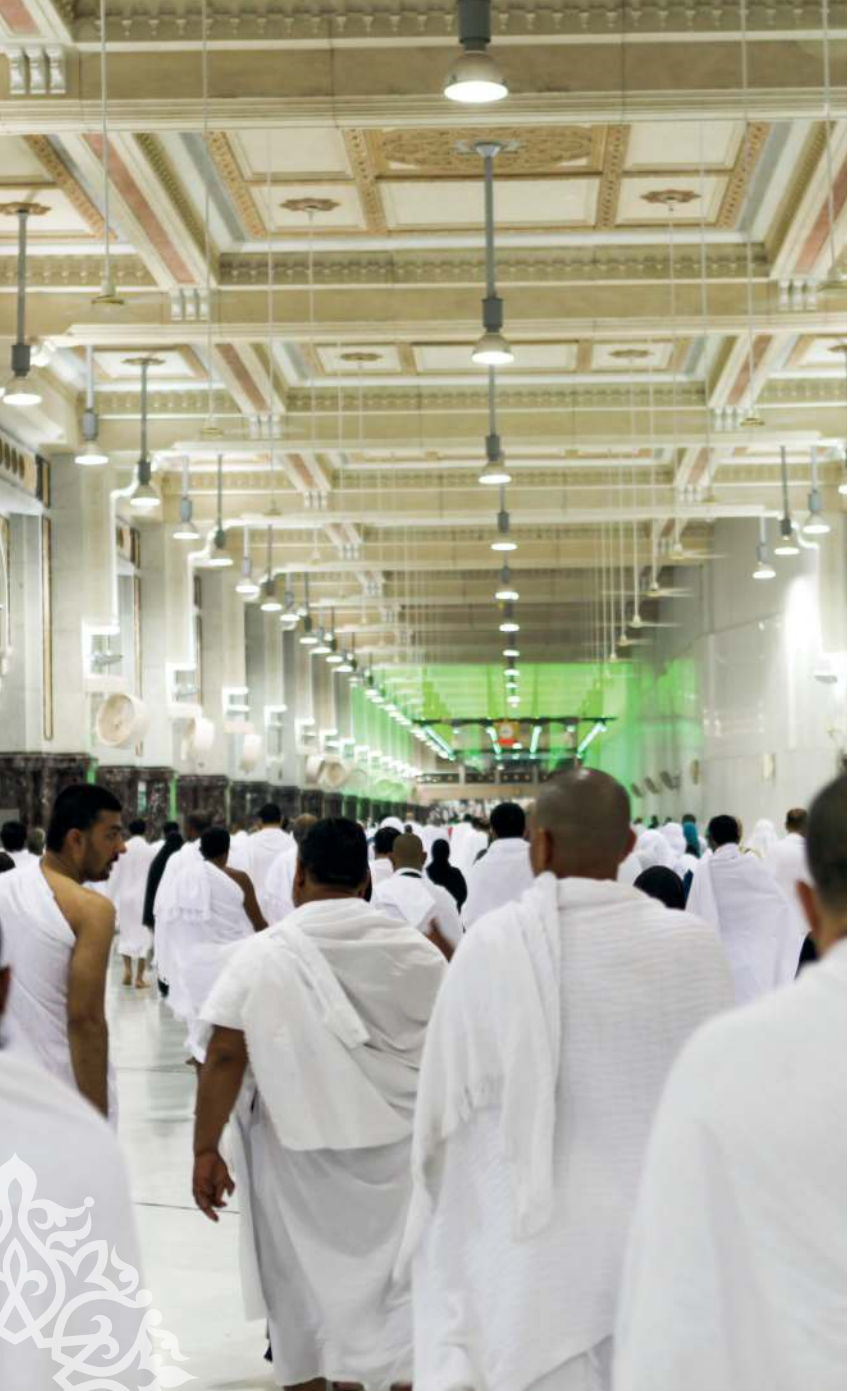
“Allah’ım! Senin rızan için Safâ ile Merve arasında yedi şavt umre (veya hac) sa’ yine niyet ediyorum. Bu ibadeti bana kolay kıl ve bunu benden kabul buyur.”

Safâ Tepesi’nden Kâbe’ye doğru selam verilerek:

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَ لِلّٰهِ الْحَمْدُ

“Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah en büyüktür ve her türlü hamd O’na yapılır.” diye tekbir getirilerek sa’ye başlanır.

SAY'IN 1. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ الْكَرِيمِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا،
لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَظِيمِ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ
لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ
حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

"Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah büyüklüğünün en büyüğüdür. Allah'a çok çok şükürler olsun, çünkü her türlü hamd O'na yapılır. Her şeyden münezze olan Allah azamet sahibidir. O'na gece gündüz, sonsuz hamdederiz. Azamet sahibi Allah'tan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur. Tek olan Allah'ın kendisinden başka hiçbir ilah yoktur. O'nun ortağı da yoktur. Mülk ve iktidar O'nundur. Hamd O'nundur. O diriltir ve öldürür. O kendisi diridir ve hiç ölmez. Hayır da O'nun elindedir. O her şeye hakkıyla gücü yetendir. Ve dönüş de O'na olacaktır."

MERVE TEPESİ'NDE OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME

Merve Tepesi'ne gelince şu âyet-i kerîme okunur;

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ

“Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphenez bulunmasın ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir.”

Merve'den Safâ Tepesi'ne doğru 2. şavta başlanır.

SAY'İN 2. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لِلَّهِ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ الْوَاحِدُ الْفَرْدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَ لَا
وَلَدًا وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَ لِيٍّ
مِنَ الدُّلِّ وَ كَبْرُهُ تَكْبِيرًا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ فِي الْكِتَابِ
الْمُنَزَّلِ أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ دَعْوَانَا كَمَا أَمَرْنَا رَبَّنَا
فَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ لَا تُخَلِّفُ الْمِيعَادَ

“Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Hamd sadece Allah’adır. Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur. O Allah ki, yalnızca bir tektir ve her şey kendisine muhtaçtır. Ve O Allah’ın ne yoldaşı, ne de çocuğu vardır. O’nun mülkünde ve iktidarında ortak olamaz, olmaz İşlerini yapması için bir yardımcıya ihtiyacı yoktur. Öyleyse, O Allah’ı en büyük bil ve öyle inan. Ey Allah’ım! Sen şüphesiz indirdiğin kitabında şöyle diyorsun: ‘Bana dua edin, yalvarın, size hemen cevap verip duanızı kabul edeyim.’ Rabbimiz! Bize emrettiğin gibi sana gelip yalvarıyoruz. Bizi affeyle. Çünkü sen hiçbir zaman vaadine muhâlefet etmezsin.”

MERVE TEPESİ'NDE OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME

Merve Tepesi'ne gelince şu âyet-i kerîme okunur;

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ

“Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphenez bulunmasın ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir.”

Safâ'dan Merve Tepesi'ne doğru 3. şavta başlanır.

SAY'IN 3. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَ لِلّٰهِ الْحَمْدُ رَبَّنَا اَتَمِّمْ لَنَا
نُوْرًا وَ اَغْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ. اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ
الْخَيْرَ كُلَّهُ عَاجِلَهُ وَ اَجَلَهُ وَ اَسْتَغْفِرُكَ لِذَنْبِيْ وَ اَسْأَلُكَ
رَحْمَتَكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ رَبِّ اَغْفِرْ وَ اَرْحَمْ وَ اَعْفُ وَ تَكْرِّمْ
وَ تَجَاوَزْ عَمَّا تَعَلَّمْ، اِنَّكَ تَعَلَّمْ مَا لَا نَعَلَّمُ اِنَّكَ اَنْتَ
اللّٰهُ الْاَعْزُّ الْاَكْرَمُ

"Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Hamd sadece Allah'adır. Ey Rabbimiz! Bize nurunu tamamla. Bizi affeyle. Çünkü sen her şeyi yapmaya hakkıyla kadirsin. Ey Allah'ım! Senden hayrın hepsini istiyorum. Erken olanını da, geç olanını da istiyorum. Senden günahlarımın bağışlanmasını diliyorum. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Senden aynı zamanda rahmetini de diliyorum. Ey Rabbim! Beni bağışla, bana rahmet et. Kusurlarımı affet, bildiğin günahlarımı da sil. Çünkü Sen bizim bilmediğimizi bilensin. Şüphesiz ki, Sen izzet sahiplerinin en yücesi ve en şereflişisin."

MERVE TEPESİ'NDE OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME

Merve Tepesi'ne gelince şu âyet-i kerîme okunur;

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ

“Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphenez bulunmasın ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir.”

Safâ'dan Merve Tepesi'ne doğru 4. şavta başlanır.

SAY'IN 4. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَاَلِلّٰهِ الْحَمْدُ، اَللّٰهُمَّ
اِنِّيْ اَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا
تَعْلَمُ وَاَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ مَا تَعْلَمُ اِنَّكَ عَلّٰمُ الْغُيُوْبِ
لَا اِلٰهَ اِلَّا اَللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِيْنُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اَللّٰهِ
الصّٰدِقُ الْوَعْدُ الْاَمِيْنُ. اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ كَمَا هَدَيْتَنِي
لِلْاِسْلَامِ اَنْ لَا تَنْزِعَهُ مِنِّيْ حَتّٰى تَتَوَفّٰنِيْ وَاَنَا مُسْلِمٌ

"Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Hamd sadece Allah'adır. Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Allah'ım, ben Senden Senin bildiğin hayırları diliyorum. Senin bildiğin kötülüklerden de sana sığınyorum. Ve Senin bildiğin her şeyden de Senden bağışlanmamı istiyorum. Çünkü bütün gayb âlemini ve bizim bilmediğimizi, her şeyi bilen yalnız Sensin. Allah'tan başka ilah yoktur. Ki O Allah tek mülk ve iktidar sahibidir, tek gerçek olan Haktır ve Mübîndir. Muhammed de Allah'ın resulüdür. O da her şeyi doğru söyleyen ve vaadine güvenilendir. Ya Rabbi beni İslam ile hidayetlendirdiğin gibi, ondan da ayırma. Beni Müslüman olarak vefat ettir."

MERVE TEPESİ'NDE OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME

Merve Tepesi'ne gelince şu âyet-i kerîme okunur;

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ

“Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphenez bulunmasın ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir.”

Safâ'dan Merve Tepesi'ne doğru 5. şavta başlanır.

SAY'IN 5. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَ لِلّٰهِ الْحَمْدُ سُبْحَانَكَ مَا
شَكَرْنَاكَ حَقَّ شُكْرِكَ يَا اَللّٰهُ، سُبْحَانَكَ مَا اَعْلَى شَأْنِكَ يَا
اَللّٰهُ، اَللّٰهُمَّ حَبِّبْ اِلَيْنَا الْاِيْمَانَ وَ زَيِّنْهُ فِي قُلُوْبِنَا، وَ كَرِّهْ
اِلَيْنَا الْكُفْرَ وَ الْفُسُوْقَ وَ الْعِصْيَانَ وَ اجْعَلْنَا مِنَ الرَّاشِدِيْنَ،
رَبِّ اَسْرِحْ لِيْ صَدْرِيْ وَيَسِّرْ لِيْ اَمْرِيْ

“Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Hamd sadece Allah’adır. Allah’ım! Sen her şeyden münezehsin. Biz Sana gereği gibi, Senin hakkın olduğu gibi şükredemiyoruz. Seni Sana layık olan şekliyle tenzih ederiz. Ey Allah’ım! Bize imanı sevdir. Onu gönüllerimize, kalplerimize nakşet. Bizi küfürden, fasklıktan, sana isyan etmekten tiksindir. Ve bizi doğru yola erenlerden eyle. Ey Rabbim! Kalbimi aç, gönlümü genişlet. Ve işlerimi de kolay eyle.”

MERVE TEPESİ'NDE OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME

Merve Tepesi'ne gelince şu âyet-i kerîme okunur;

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ

“Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphenez bulunmasın ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir.”

Merve'den Safâ Tepesi'ne doğru 6. şavta başlanır.

SAY'IN 6. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لِلَّهِ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَحْدَهُ صَدَقَ وَعْدُهُ، وَ نَصَرَ عَبْدَهُ، وَ هَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَ التَّقَى، وَ الْعَفَافَ وَ
الْغِنَى اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَالَّذِي نَقُولُ وَ خَيْرًا مِمَّا نَقُولُ

*“Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah en büyüktür
Hamd sadece Allah’adır. Tek olan Allah’tan başka ilah yok-
tur. Ki O Allah, vaadine sadıktır. Kuluna yardım eder. İslam’a
düşmanlık eden grupları da tek başına hezimete uğratar ve
uğrattırıştır da. Allah’tan başka ilah yoktur. O’ndan başkasına
da ibadet ve kulluk etmeyiz. Kâfirler hoş görmese de O’nun
dini en doğru dindir. Ey Allah’ım! Kendim için hidayet ve tak-
va diliyorum. Af ve zenginlik diliyorum. Allah’ım! Hamd Sana
mahsustur. Bunu dilimizle de söylüyoruz. Bu söyledüğimiz ne
güzelidir.”*

MERVE TEPESİ'NDE OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME

Merve Tepesi'ne gelince şu âyet-i kerîme okunur;

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ

“Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphemiz bulunmasın ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir.”

Safâ'dan Merve Tepesi'ne doğru 7. şavta başlanır.

SAY'İN 7. ŞAVTINDA OKUNACAK DUA

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَكْبَرُ كَبِيْرًا وَّالْحَمْدُ لِلّٰهِ
كَثِيْرًا اَللّٰهُمَّ حَبِّبْ اِلَيَّ الْاِيْمَانَ وَ زَيِّنْهُ فِيْ قَلْبِيْ، وَ كَرِّهْ اِلَيَّ
الْكُفْرَ وَ الْفُسُوْقَ وَ الْعِصْيَانَ، وَ اجْعَلْنِيْ مِنَ الرَّاشِدِيْنَ
رَبِّ اغْفِرْ وَ ارْحَمْ، وَ اعْفُ وَ تَكْرَمْ، وَ تَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ، اِنَّكَ
تَعْلَمُ مَا لَا نَعْلَمُ، اِنَّكَ اَنْتَ اللّٰهُ الْاَعَزُّ الْاَكْرَمُ

“Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, O’nu büyüklerin en büyüğü olarak tekbirle anarım. Allah’a çok çok şükürler olsun. Allah’ım! Bana imanı sevdire. Onu, gönlüme, kalbime nakşet. Beni küfürden, fasiliktan, Sana isyan etmekten tiksindir. Ve beni doğru yola erenlerden eyle. Rabbim! Bana merhamet et, beni bağışla. Bana ikram et ve sadece senin bildiklerini de affeyle. Çünkü, bizim bilmediklerimizi Sen elbette biliyorsun. Ve Sen hiç şüphe yok ki, ikram edenlerin, affedenlerin en izzetlisisin.”

MERVE TEPESİ'NDE OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME

Merve Tepesi'ne gelince şu âyet-i kerîme okunur;

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ

“Şüphesiz Safâ ve Merve Allah'ın işaretlerindedir. Kim Kâbe'yi hac veya umre niyeti ile ziyaret ederse, bu iki tepeyi tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Kim bir iyiliğe başkası zorlamadan sarılır ve onu kendiliğinden yaparsa, hiç şüphemiz bulunmasın ki, Allah iyiliklerin karşılığını veren ve her şeyi gerçekten de hakkıyla bilendir.”

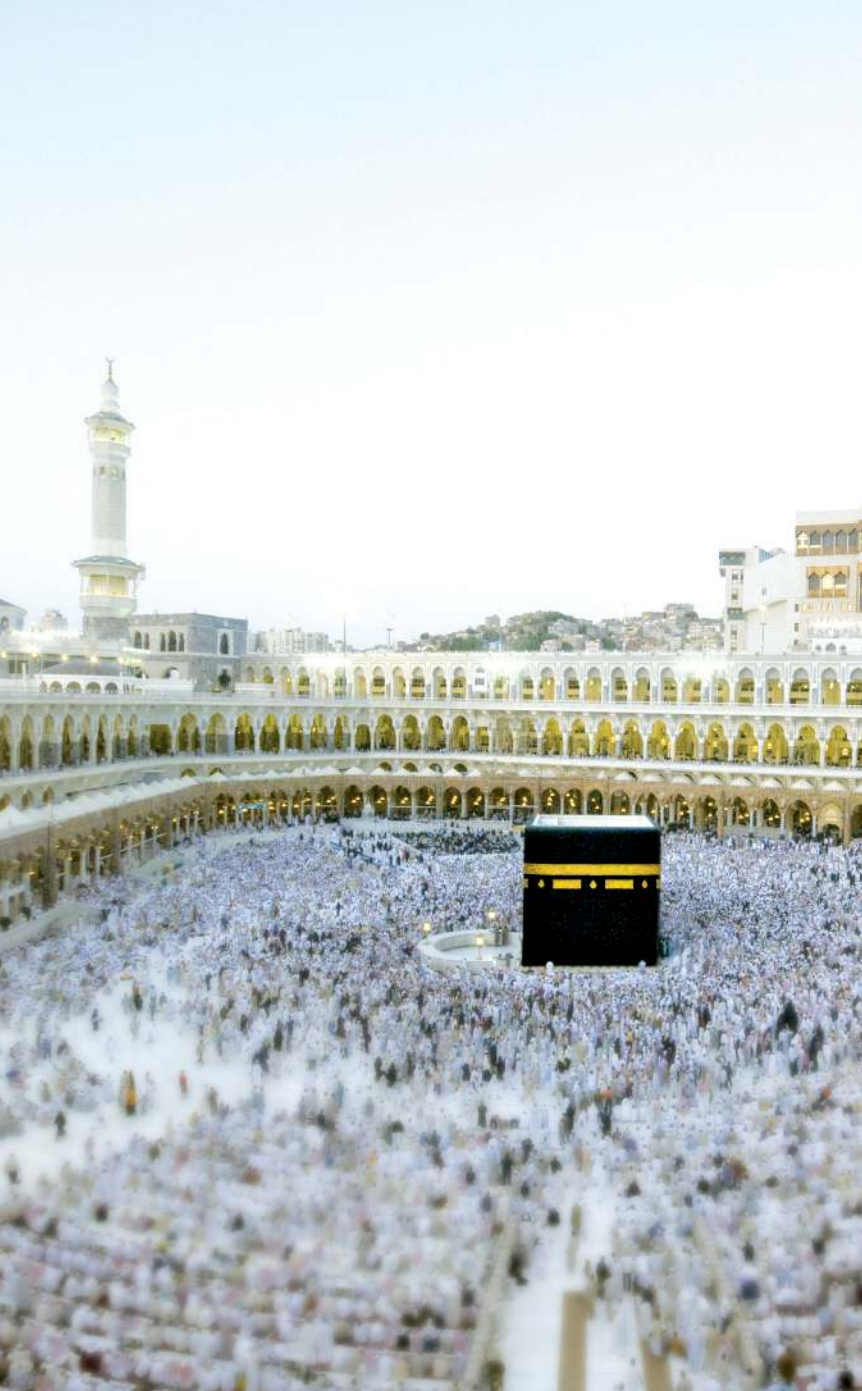
Bu şekilde 7 şavttan sonra şöyle dua edilir:

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا وَ عَافِنَا وَ اعْفُ عَنَّا وَ عَلَى طَاعَتِكَ وَ شُكْرِكَ
 أَعِنَّا وَ عَلَى غَيْرِكَ لَا تَكِلْنَا وَ عَلَى الْإِيمَانِ وَ الْإِسْلَامِ
 الْكَامِلِ جَمِيعًا تَوَفَّنَا وَ أَنْتَ رَاضٍ عَنَّا اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي بِتَرْكِ
 الْمَعَاصِي مَا أَبْقَيْتَنِي وَ ارْحَمْنِي أَنْ أَتَكَلَّفَ مَا لَا يَعْنِينِي
 وَ ارزُقْنِي حُسْنَ النَّظَرِ فِيمَا يُرْضِكَ عَنِّي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

“Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur. Bize afiyet ver, bizi bağışla. Sana itaat etmekte ve şükretmekte bize yardım eyle. Senden başkasını bize vekil kılma. Tam ve kâmil bir iman ve İslam’a ulaşmamız için bize yardım et. Bizi, senin razı olacağın şekilde vefat ettir. Allah’ım! Bana acı. Beni yaşattığın sürece, bende kalan isyanla ilgili her şeyden uzaklaşmama yardımcı ol. Allah’ım bana acı ki, işe yaramaz boş işlerle uğraşmayı zor göreyim. Beni senin razı olacağın şeylerle rızıklandır, ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah’ım!”

Tavaf ve sa’yde herkes istediği duayı yaparak yüce Rabbi’nden af, mağfiret ve iki cihan saadeti isteyebilir. Bundan sonra saçlar tıraş ettirilerek ihramdan çıkılır. Böylece de umre ibadeti yerine getirilmiş olur.

NOT: Tavaf ve sa’yde herkes istediği duayı yapabilir. Bunun için özel bir dua yoktur. Peygamberimiz tavafın her şavtında Rüknülyemânî köşesinden Hacerülesved’e kadar Rabbenâ Âtinâ duasını okumuştur.

MEKKE'Yİ TANIYALIM

MEKKE'Yİ TANIYALIM

Mekke Arap Yarımadasının batısında kurulmuş, merkezinde Kâbe'nin yer aldığı bir vadidir. Doğu tarafında Safâ ve Merve tepelerinin yer aldığı Ebû Kubeys Dağı, batısında Kuaykiân, güneybatısında Sevr Dağı, kuzeydoğusunda Hira ve Sebir Dağları yer alır. Kızıldeniz'e ise 75 km. uzaklıktadır. Kur'ân-ı Kerîm'de **"ekin bitmeyen bir vadi"** (İbrâhîm suresi, 14:37) olarak tarif edilen Mekke şehri, çöl karakterli bir arazi üzerine kurulmuş olup, kurak ve sıcak bir iklime sahiptir. Mekke'nin birçok ismi vardır. Bunların en meşhurları *"Mekke-i Mükerreme"*, *"Bekke"*, *"Ümmü'l-Kurâ"*, *"el Beledü'l-Emin"* gibi isimlerdir.

Hz. İbrâhim (a.s.)'ın Hâcer validemizden İsmâil (a.s.) adında bir çocuğu dünyaya geldi. Hz. İbrâhim (a.s.)'ın ilk eşi ve Hz. Hâcer'i kendisine ikinci eş olarak takdim eden Sâre, onu ve oğlunu evden uzaklaştırmasını istedi. Hz. İbrâhim (a.s.), Allah'ın emriyle Hz. Hâcer ve Hz. İsmâil'i Mekke'ye getirerek buraya yerleştirdi. Onları orada bırakan Hz. İbrâhim (a.s.) Mekke'den ayrıldı. Daha sonra üç kez Mekke'ye gelerek, sonuncu ziyaretinde Kâbe'yi Hz. Âdem (a.s.)'ın attığı temeller üzerine inşa etti. Cebrâil (a.s.)'ın öğrettiği

şekilde haccını yaptı ve insanları hacca davet etti. Görevini tamamladıktan sonra Filistin'e geri döndü.

İlerleyen yıllarda Yemen tarafından gelen Cürhümlüler Hz. Hâcer'in izniyle Mekke'ye yerleştiler. Hz. İsmâil Cürhüm kabilesinden bir kızla evlendi. İbrâhim (a.s.)'in vefatından sonra Kâbe ve hac hizmetleriyle Hz. İsmâil ilgilenmeye devam etti. Hz. İsmâil (a.s.) vefat ettikten sonra Cürhümlüler bir süre Mekke'de adaletle hizmet ettiler. Mekke'ye gelen Amâlikâlîler, Cürhümlüleri yenilgiye uğratarak şehrin idaresini ele aldılar.

Bir süre sonra Hz. Peygamber'in 4. dedesi Kusay b. Kilâb döneminde Mekke idaresi Kureyş kabilesinin eline geçti. Böylece Kureyş'in diğer kolları da Mekke'nin fethine kadar yönetimde bulundular.

Mekke halkı ticaretle uğraşıyordu. Şehir, coğrafi konumu, ticari altyapısı ve Kâbe'nin burada olması sebebiyle birçok devletin ilgisini çekiyordu. Nitekim Habeş Krallığı'na bağlı olarak Yemen'de müstakil hükûmet süren Ebrehe, Kâbe'ye olan ilgiyi önlemek için San'a şehrine bir kilise yaptırdı. İnsanların San'a'daki kiliseyi ziyarete gelmelerini istiyordu. Ama amacına ulaşamadı. Bunun üzerine, içinde büyük mamut adındaki fillerin de olduğu güçlü bir orduyla Kâbe'yi yıkmak, böylece Kâbe'nin ticari ve dinî merkez olma özelliğini San'a'ya çekmek üzere yola koyuldu.

O dönemde Mekke'nin ve Kureyş'in reisi Peygamberimiz'in dedesi Abdulmuttalib idi. Abdulmuttalib Kâbe'nin sahibinin Kâbe'yi koruyacağını Ebrehe'ye bildirdikten sonra, Mekke'ye gelerek halkın dağlara çekilmesini söyledi.

Ebrehe'nin ordusu saldırmak üzere Mekke'ye doğru hareket etti. Ordunun en önündeki fil Mekke'ye doğru sürül-

düğünde o istikamete gitmeyip, zorlandığı hâlde geldiği yere doğru dönüp durdu. Fil ordusu, Müzdelife ve Mina arasındaki Muhassir Vadisi'ne geldiğinde, Ebabil kuşlarının attığı taşlarla yerle bir oldular. Mekke ve Kâbe tarihi için büyük önem arz eden bu Fil Vakası'ndan 55 gün sonra Peygamberimiz doğarak dünyayı şereflendirdi.

Peygamberimiz çocukluğunu ve gençliğini Mekke'de geçirdi. 610 yılında ilk vahiy nazil olduktan sonra, 13 yıl Mekke'de İslam'ı tebliğ etti. Müşriklerin baskılarının artmasıyla, 622 yılında Medine'ye hicret etti. Hicretten 8 yıl sonra Mekke fethedildi ve Kâbe putlardan temizlendi. Böylece İslamiyet bütün Arabistan'a hâkim oldu. Bundan sonra İslam'ın kutlu nuru Mekke'den bütün dünyaya yayılmaya devam etti. Mükerrerem şehir Mekke'ye sonsuz ve sayısız selam olsun.

MESCİD-İ HARÂM VE ÇEVRESİNİ TANIYALIM

Kâbe'nin çevresindeki ibadet için kullanılan alana Mescid-i Harâm denir. Kâbe'nin merkezde olduğu Mescid-i Harâm yeryüzünün ilk mescididir. Mescid-i Harâm çevresinde ilk değişiklikler Hz. Ömer döneminde gerçekleşti. Bu dönemde alan genişletilerek etrafı duvarla çevrildi. Hz. Osman döneminde mescidin alanı, Abbâsîler döneminde de Metaf, yani tavaf alanı genişletilerek etrafına revaklar inşa edildi. Osmanlılar döneminde Abbâsî revaklarının üzeri soğan kubbelerle kaplandı ve çeşitli yerleri hüsn-i hatlarla süslendi. Başka birçok değişiklik daha Osmanlılar döneminde icra edildi.

1993'te yapılan genişletme çalışmalarında Mescid-i Harâm iki kat olarak inşa edildi. Şimdi avlunun da dâhil edilmesiyle mescidin alanı 400.000 m²'ye ulaşmış olup, bir milyon kişi aynı anda namaz kılabilmektedir. Genişletme ve yenileme işlemleri hâlâ devam etmektedir.

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Mescid-i Harâm, Mescid-i Aksa ve benim şu mescidim (Mescid-i Nebevî)’den başka hiçbir mescit için (namaz kılmak, ibadet etmek maksadıyla) yolculuk yapmak uygun olmaz.” (Buhârî, II, 250)

Mescid-i Harâm’ın ziyaret edilmesi ve değeri Peygamberimiz’in ifadelerinde de açıkça görülmektedir ki, Mekke’de olunduğu süre içinde namazların Mescid-i Harâm’da kılınmasına özen gösterilmelidir.

SAFÂ VE MERVE TEPELERİ

Safâ Tepesi Mescid-i Harâm'ın kuzeydoğusunda Ebû Kubeyr Dağı'nın eteğindedir. Merve ise Harem-i şerif'in kuzeybatısındadır. Safâ ile Merve tepelerinin arası 400 m. kadardır.

Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmaktadır:

“Şüphesiz ki, Safâ ile Merve Allah'ın koyduğu nişanlardır. Her kim Beytullah'ı ziyaret eder veya umre yaparsa onları tavaf etmesinde kendisine bir günah yoktur. Her kim gönüllü olarak bir iyilik yaparsa, şüphesiz Allah kabul eder ve (yapılanı) hakkıyla bilir.”
(Bakara suresi, 2:158)

Görüldüğü gibi âyet-i kerîmede Safâ ve Merve isim olarak geçmektedir. Hz. Hâcer validemiz, oğlu Hz. İsmâil'e su bulabilmek için bu iki tepe arasında arasında telaşla koşuşturmuştur. Bundan dolayı burada Hz. Hâcer'in koşuşturmasına temsil olarak sa'y yapılmaktadır.

ZEMZEM

Hız. İbrâhim (a.s.) eşi ve oğlunu biraz su ve azık ile Mekke vadisinde bırakarak geri döndü. Hız. Hâcer su ve erzak bitince, oğlu İsmâil (a.s.) için telaşla Safâ ve Merve arasında yedi defa gidip gelirken, Hız. İsmâil'in oturduğu yerde kaynayan zemzem suyunu gördü ve Cenâb-ı Allah'a şükretti. O, bu güzel su etrafa taşmasın diye kenarını taş ve toprakla çevirdi. Bu arada "dur, dur" anlamında "zem, zem" diye seslenmiş olduğundan suyun adı "zemzem" olarak kaldı.

Zemzem Mescid-i Harâm'da, birçok yerde özel termoslarda ve Kâbe kapısının karşısında musluklardan içilebilmektedir. Ayrıca, Peygamberimiz'in doğduğu evin yan tarafındaki çeşmelerden de zemzem doldurulmaktadır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.): **"Zemzem suyu ne maksatla içilirse o maksatla faydalıdır."** (Kütüb-i Sitte, XVII, 367) buyurmuştur.

PEYGAMBERİMİZ'İN DOĞDUĞU EV

Peygamberimiz'in dünyaya geldiği ev dedesi tarafından babası Abdullah'a, ondan da Peygamberimiz'e kalmıştır. Efendimiz sonraları amcası Ebu Talib'in yanında ve Hz. Hatice ile evlenince de onun evinde kalmıştır. Peygamberimiz'in doğduğu ev şimdilerde Mekke Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır.

EBÛ KUBEYS DAĞI

Kâbe'nin 100 m. doğusundaki dağdır. Bu dağda birçok olay meydana gelmiştir. Hz. Âdem'in ilk ateş parçasını bu dağdan aldığı, Nuh tufanından sonra Hacerülesved'in bu dağda saklı kaldığı, Hz. İbrâhim'in bu dağdan insanları hacca davet ettiği (Hac suresi, 22:27), Kamer suresinde geçen, Peygamberimiz'in ayı parmağı ile ikiye bölme mucizesinin (İnşikâku'l-Kamer) Ebû Kubeys Dağı'nda gerçekleştiği rivayetler arasında geçmektedir.

DÂRÜLERKAM

Dârülerkam Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, nübüvvetin ilk yıllarında İslam'ı tebliğ etmek için merkez olarak kullandığı Erkam b. Ebu'l-Erkam'ın evidir. Burası Safâ Tepesi'nin eteğinde idi. Mescidin genişletilmesi çalışmalarında Mescid-i Harâm'a dâhil edildi.

Kırkinci Müslüman olan Hz. Ömer (r.a.)'a kadar ilk sahâbîlerin birçoğu bu evde Müslüman olmuştu. Hz. Erkam (r.a.) bu evi Peygamberimiz'in ve diğer Müslümanların hizmetine tahsis ettiği sırada henüz 16 yaşında, ideal sahibi bir gençti.

KÂBE'Yİ TANIYALIM

Kâbe Mekke'de, Mescid-i Harâm'ın ortasında yer alır. Kâbe dört köşeli, küp demektir. Kur'ân-ı Kerîm'de, "Beytullah" (Allah'ın Evi), "el Beytü'l-Atîk" (en eski ev), "el Beytü'l-Ma'mûr", "el Beytü'l-Haram" (korunmuş ev) gibi isimlerle adlandırılır. Ayrıca yüce tutulan anlamında "Kâbe-i Muazzama" da denir. Kâbe 14 m. yükseklikte, köşeden köşeye de 15 m. kadar ayrı ayrı ölçülerde genişliğe sahiptir.

KÂBE'NİN RÜKÜNLERİ

Kâbe'nin her bir köşesi 4 ayrı coğrafi yönü gösterir. Bunlardan:

1. Doğu yönünü gösteren köşe Rüknehacerilesved
2. Kuzey yönünü gösteren köşe Rüknelirâkî
3. Batı yönünü gösteren köşe Rükneşşâmî
4. Güney yönünü gösteren köşe de Rüknyemânî isimleriyle bilinir.

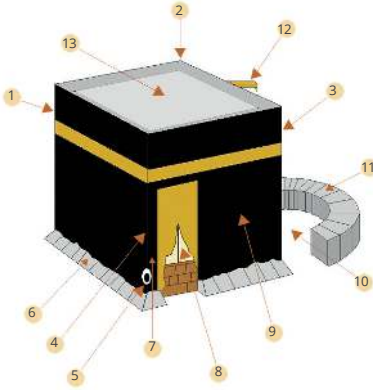
Peygamberimiz tavafa başlarken Hacerülesved'i her karşısına geldiğinde selamladığı gibi, Rüknyemânî'yi de selamlamıştır. Hz. İbrâhim, Hz. İsmâil ile Kâbe'yi Hz. Âdem'in attığı temeller üzerine iki kapılı ve üstü açık olarak inşa etmişti. Daha sonraları bina birçok kez tamir görmüştür. Bunların en önemlisi 605 yılında Kureyş Kabilesi'nin tamiridir ki, bu sırada Peygamberimiz Hacerülesved'in yerine konulması hususunda hakemlik yapmıştır.

Osmanlılar döneminde de, I. Ahmet ve IV. Murat dönemlerinde önemli tamiratlar ve yenilikler yapılmış olup, en kapsamlı son tamirat 1997'de tamamlanmıştır. Şimdi ise çok farklı bir genişletme yapılmaktadır.

Kabe, 14 m. yüksekliğinde ve 1,25 m. kalınlığında duvarlarla örülüdür. İçinde, Rüknelirâkî köşesinde damına çıkılan bir merdiven, güney ve kuzey yönünde dizilmiş üç sütun mevcuttur.

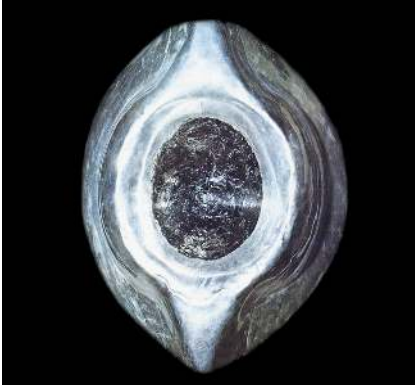

Kâbe-i Muazzama'nın bugünkü durumu:

- 1- Rüknyemânî
- 2- Rüknuşşâmî
- 3- Rüknlırâkî
- 4- Rüknhacerilesved
- 5- Hacerülesved
- 6- Şazervan
- 7- Mültezem
- 8- Kâbe Kapısı
- 9- Kâbe Örtüsü
- 10- Hicr-i İsmâil
- 11- Hatim
- 12- Altınoluk
- 13- Kâbe'nin Damı

HACERÜLESVED

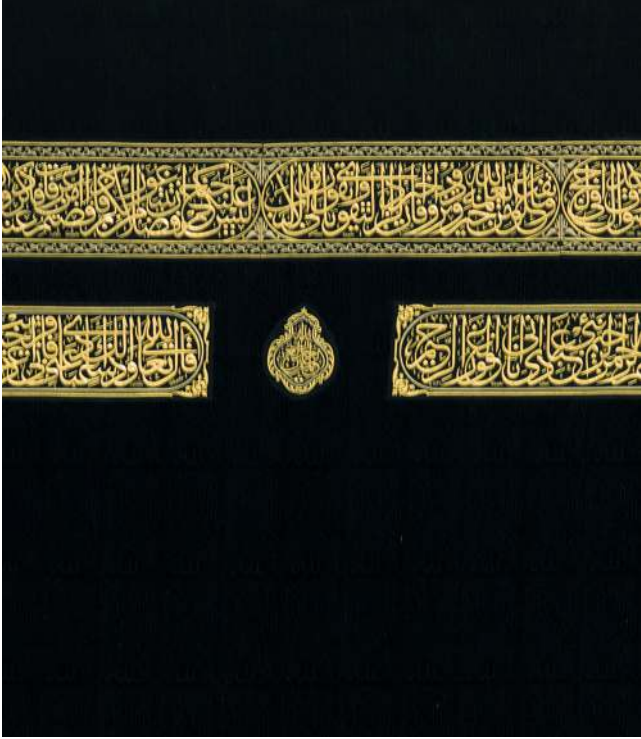
Kâbe'nin doğusunda 1,15 m. yükseklikteki bir gümüş mahfaza içindedir. Hacerülesved siyah taş anlamındadır. Hz. İbrâhim Kâbe'yi inşa ederken, tavafın başlangıcını belirlemek için onu Ebû Kubeys Dağı'ndan getirerek buraya yerleştirmiştir.

Hz. Ömer (r.a.) "Biliyorum ki, sen bir taşsın. Ne zarar ne de fayda verirsin. Eğer ben Resûlullah'ın sana dokunduğunu görmeseydim, sana el sürüp öpmezdim." (Buhârî, Hac, 57) demiştir.

Hacerülesved'i selamlamak, Allah'a verilmiş olan sözü yenilemek anlamındadır. Ruhlar âleminde verilen söz burada yeniden sembolik olarak tazelenmiş olur.

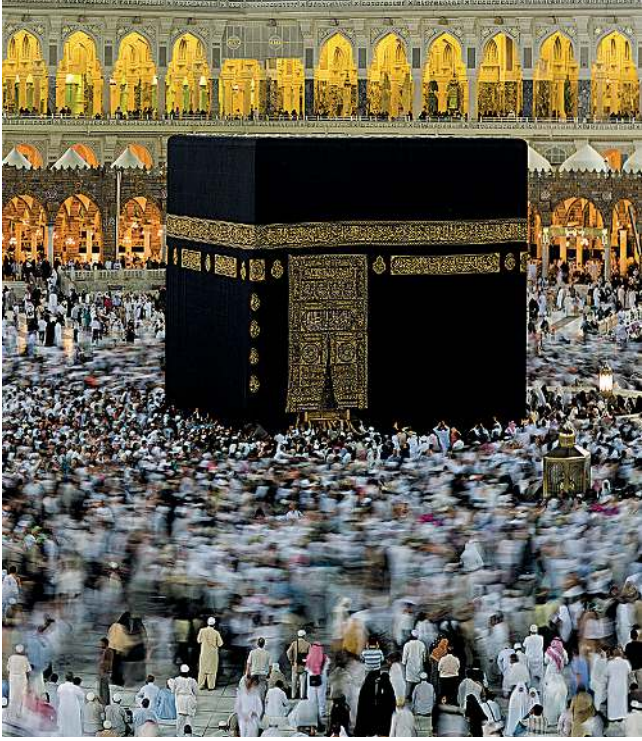

ALTINOLUK (MİZÂB)

Kureyş Kabilesi, 605 yılında Kâbe'yi inşa ederken tavandaki suyun akması için bir oluk koymuş, daha sonra Emevî halifelerinden I. Velid döneminde bu oluk ilk kez altınla kaplanmıştır. Osmanlı padişahları IV. Murat ve Abdulmecid tarafından bu Altınoluk yenilenmiş, son olarak ise 1997'de değiştirilmiştir.

MÜLTEZEM

Hacerülesved ile Kâbe kapısı arasındaki 2 metrelik yere mültezem denir. Sıkı sıkıya yapışılan anlamındadır. Hadislerde duaların kabul edildiği yer olarak bildirilmiş olup, Peygamberimiz'in mültezeme gelerek göğsünü, yüzünü ve ellerini oraya yapıştırıp dua ettiği rivayet edilmiştir.

KÂBE KAPISI

Kâbe kapısı, Hacerülesved'e 2 m. uzaklıkta, yerden 1,90 m. yükseklikte ve 3,10 m. boyundadır. Genişliği 1,90 m.'dir.

Hz. İbrâhim, Kâbe'yi inşa ederken bir kapı boşluğu bırakmış fakat buraya bir şey takmamıştı. Kâbe ilk yapıldığında şimdiki kapısının karşı duvarında da bir kapı boşluğu vardı.

Kâbe kapısını ilk kimin taktığı bilinmemekte olup, 605 yılında Kureyşliler tamir yaparken kapıyı teke indirmiş ve yerden 2 m. kadar yükseltmiştir. Kâbe kapısı ilk kez Halife I. Velid tarafından altınla kaplanmıştır. Şimdiye kadar birçok kez yenilenmiştir.

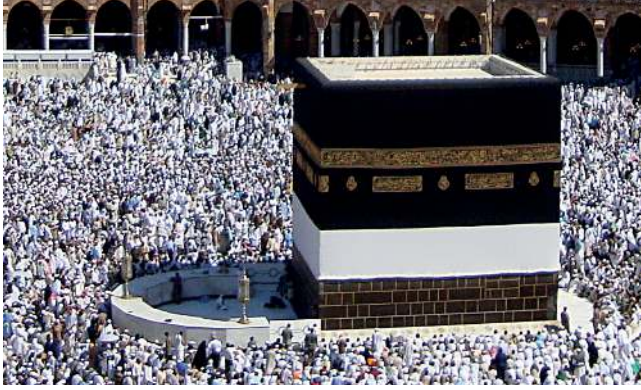
KÂBE ÖRTÜSÜ

Kâbe'ye örtü asma âdeti Peygamberimiz döneminin öncesinde de görülmektedir. Bu zamana kadar da örtü kullanılmıştır. 1943 yılına kadar Osmanlı'nın kullandığı Kâbe örtüsü kullanılmaktaydı. Şimdilerde ise Hudeybiye taraflarında özel bir fabrikada dokunmaktadır. Örtü 14 m. uzunluğunda olup, 48 parçadan oluşmaktadır. Kâbe'nin 4 tarafını çevreleyen yukarı kısımdaki yazı kuşağına "hizam" denir. Uzunluğu 45 m.'yi bulmaktadır. Örtünün kendisi de yazılı olarak dokunmuştur. Bu yazılar altın ve gümüş teller kullanılarak yazılmaktadır.

HİCR

Rüknüşşâmî ve Rüknlürâkî köşelerini yarım daire şeklinde kuşatan, 1,30 m. yüksekliğindeki duvarla örülü yere Hicr veya Hicr-i İsmâil adı verilir. Burası önceleri Kâbe'ye dâhilken, 605 yılındaki tamirat sırasında, inşaat malzemesinde çektikleri sıkıntı sebebiyle Mekkeliler burayı Kâbe'nin dışında tuttular. Bu alanın Kabe'den olduğu anlaşılın diye de burayı taş bir duvarla belirgin hâle getirdiler. Hz. Aişe'den rivayet edilir ki: "Resûlullah (s.a.v.) beni elimden tutup Hicr'e soktu ve 'Kâbe'ye girmeyi arzu edersen burada namaz kıl!' dedi." (Kütüb-i Sitte, V, 469)

Bu rivayette Peygamberimiz (s.a.v.) Hicr'in Kâbe'nin bir parçası olduğunu bildirmektedir. Onun için tavaf Hicr-i İsmâil'in dışından yapılır.

MAKÂM-I İBRÂHİM

Kâbe'ye yaklaşık 15 m. kadar uzakta olup, Kâbe'nin inşası sırasında, Hz. İbrâhim'in Kâbe'nin duvarını örmek için üzerine çıkıp iskele gibi kullandığı, üzerinde İbrâhim (a.s.)'in ayak izinin bulunduğu taşdır. Önceleri Kâbe'ye bitişikken, tavafı engellediği için Hz. Ömer tarafından bugünkü yerine getirilmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'de: **"Biz, Beyt'i (Kâbe'yi) insanlara toplanma mahalli ve güvenilir bir yer kıldık. Siz de İbrâhim'in makamından bir namaz yeri edinin."** (Bakara suresi, 2:129) ve ayrıca: **"Orada apaçık nişaneler, İbrâhim'in makamı vardır. Oraya girenler emniyette olur..."** (Âl-i İmrân suresi, 3:97) ifadelerinde, iki yerde Makâm-ı İbrâhim'den bahsedilmektedir.

Tavaf zamanı izdiham yoksa Makâm-ı İbrâhim'i öne alarak namaz kılmak daha faziletlidir. Makâm-ı İbrâhim'in karşısında bulunduğumuzda ayağımızı hangi sağlam temellere basmamız gerektiğini ve İbrâhimî duruşa çağlar ötesinden sahip çıktığımızı asla unutmamalıyız.

MESCİD-İ RA'YE

Peygamberimiz'in doğduğu eve sırtımızı verip, Cennetü'l Muallâ'ya doğru giderken karşımıza çıkan ilk mescittir. Ra'ye sancak ve bayrak anlamındadır. Peygamberimiz Mekke'nin fethi için şehre girdiğinde burada durarak, Ukab adlı sancağı dikmiş ve iki rekât namaz kılmıştır. Buraya ilk kez Abbâsîler döneminde bir mescit inşa edilmiş, daha sonraları ise Suudlular tarafından modern bir tarzda yeniden yapılmıştır.

MESCİD-İ ŞECERE

Cinler Peygamberimiz'den nübüvvetin ispatı için Mescid'ül Cin'de delil isterler. Peygamberimiz de ağacı çağırır, ağaç ise yerinden çıkıp gelerek Peygamberimize selam verir. Efendimiz ağaca; "**Yerine git!**" der, ağaç da yeniden yerine gider. Cinler bu mucize karşısında iman edip, biat ederler. Gerçekleşen bu mucizeden dolayı daha sonraki yıllarda bu mekâna Ağaç Mescidi anlamına gelen Mescid-i Şecere inşa edilir.

MESCİD-İ CİN

Harem-i şerif'in 2 km. kuzeyindedir. Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün Abdullah bin Mes'ûd ile birlikte buraya gelir. Toprağa bir çizgi çekerek, Hz. Abdullah bin Mes'ûd'a bu çizginin dışına çıkmamasını söyler. Peygamberimiz çizginin ilerisinde cinlere Kur'an okur. Nübüvvetin 10. yılı Taif dönüşüdür. Cinler orada Peygamberimiz'e biat ederler. Daha sonraları buraya Cin Mescidi adı altında bir mescit inşa edilmiştir.

CENNETU'L-MUALLÂ

Câhiliyye döneminden bu yana Mekke şehrinin en eski mezarlığıdır. Harem-i şerif'ten 2,5 km. kadar uzakta, Cin Mescidi'nin ilerisindedir. Peygamberimiz bu kabristanı göstererek: **"Bu kabristan ne güzeldir."** buyurmuştur. Peygamberimiz'in hanımlarından Hz. Hatice, dedesi Abdulmuttalib, amcası Ebû Talib, oğulları Kâsım ve Abdullah, Abdullah b. Zübeyr burada medfundur.

DIŞ GEZİLER

ARAFAT

Mekke'nin 21 km. doğusunda düz bir ovadır. Hac ibadetinin en önemli rüknü olan Arafat vakfesi burada yapılır. Arafat Ovası'nın kuzeyinde de, "Cebel-i Rahme (Rahmet Dağı)" bulunmaktadır. Buraya Arafat denmesi ile ilgili birçok rivayet mevcuttur. Bazı âlimler bu ismi almasına sebep olarak Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın yeryüzüne indikten sonra burada buluşup, birbirlerini tanımalarını göstermiş, bir kısmı da, Cebrâil (a.s.)'ın Hz. İbrâhim'e hac ibadetini öğrettikten sonra Arafat'a geldiklerinde, "Anladın mı (Arafte?)" diye sorup, Hz. İbrâhim (a.s.)'ın da "Anladım (Araftü)" demesi sebebiyle Arafat adı verildiğini söylemişlerdir.

Peygamberimiz sayıları yüz bini aşan sahabesine Vedâ Hutbesi'ni burada irad etmiştir.

“Bugün dininizi kemâle erdirdim. Üzerinizdeki nimetlerimi tamamladım ve din olarak size İslam'ı seçtim.”(Mâide suresi, 5:3) âyet-i kerîmesi de Arafat'ta nazil olmuştur.

Arafat'ta müminler önemli bir manzara ortaya koyarlar. Beyaz kefenleriyle dünyayı terk ettiklerini gösterip, he-saba çekilme sahnesinin heybet dolu imtihanını prova ederler. Arafat'ta yapılan vakfe ise şeytan ve nefse karşı bir duruş, kutlu bir eylem ve İbrâhimî bir tavır alıştır.

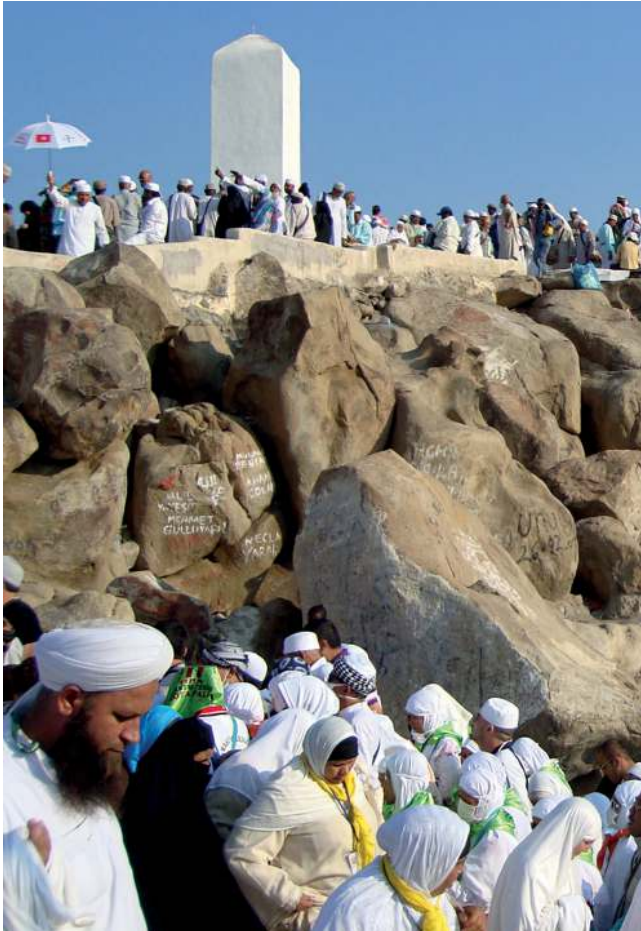
MESCİD-İ NEMİRE

Hız. Peygamber Arafat'ta, bu mescidin olduğu yerde, Nemire Tepesi'nde kıldan bir çadır kurduymuş ve öğle ve ikindi namazlarını cem ederek burada kılmıştır. Daha sonra Rahmet Tepesi'ne giderek vakfesini yapmıştır.

CEBELÜ'R-RAHME

Hız. Âdem ile Hız. Havva'nın buluştuğu yer olup, sert ve büyük kayalardan oluşan bir dağdır. Mescid-i Nemire'ye 1,5 km uzaklıktadır. Yüksekliği 65 m. kadardır.

MÜZDELİFE

Hacda ikinci vakfenin yapıldığı, akşam ile yatsı namazlarının yatsı namazı vaktinde cem edildiği yerdir. Mekke'ye 13 km. uzaklıkta olup, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vakfe yaptığı Kuzah Tepesi de buradadır. Kur'ân-ı Kerîm'de bahsi geçen aşağıdaki ifadelerde Meş'ar-ı Haram'dan kasıt Müzdelife olduğu anlaşılmaktadır;

"...Arafat'tan ayrılıp akın ettiğinizde Meş'ar-i Haram'da Allah'ı zikredin ve O'nu size gösterdiği şekilde anın..." (Bakara suresi, 2:198)

Hacılar Arafat'ta gündüz vakfe yapmışlar ve bu duruşlarıyla bilinç elde etmişlerdir. Bu bilince sahip olanlar Meş'ar-î Harâm'da gecenin karanlığında şuur vakfesi gerçekleştirerek, bunu birinci şuurla harmanlayarak cemeraatta şeytanın karşısına çıkarlar.

MİNA

Mina istek ve arzu demektir. Mescid-i Harâm'a 7 km. uzaklıktadır. Mekke ile Müzdelife arasında, Harem sınırları içinde bulunan, şeytan taşlama, kurban kesme, bayram günlerinde konaklama gibi ibadetlerin yapıldığı yerdir. İbrâhim (a.s.) şeytanı burada taşlamış, İsmâil (a.s.) yerine koçu burada kurban etmiştir. Şeytan taşlama mahalli (Cemerât) ve Mescid-i Hayf buradadır. Birinci ve ikinci Akabe biatları burada yapılmış, Nasr ve Mürselât sureleri burada nazil olmuştur.

Burası Hz. İbrâhim'in de, Hz İsmâil'in de sınıandığı yerdir. İbrâhim (a.s.) oğlunu kurban etmenin, İsmâil (a.s.) da teslim olmanın sınavını burada vermiştir.

Mina, İbrâhim misali malı, mülkü, evladı bir tarafa bırakarak, Allah sevgisine ulaşılan yerdir.

MESCİD-İ HAYF

Mina'da, Cemre-i Süğra'nın (Küçük Cemre) yakınındadır. Peygamberimiz'in Vedâ Haccı'nda çadır kurduğu ve ashabıyla namaz kıldığı yerde inşa edilmiştir. Mescid-i Hayf'ın olduğu yerde 70 peygamberin namaz kıldığı rivayet edilmiştir. Bu mescit 4 minareli olarak 1987'de tamamlanmıştır.

CEMERÂT

Hacıların Kurban Bayramı günlerinde, Müzdelife'de topladıkları taşları attıkları üç ayrı blok betondan oluşan yerlere Cemre denilip çoğulu Cemerât'tır. Küçük, orta ve büyük olmak üzere üç Cemre bulunmaktadır. Hz. İbrâhim, Hz. İsmâil'i kurban etmek için götürdüğünde şeytan İbrâhim (a.s.)'a engel olmak istemiş ve İbrâhim (a.s.) da şeytanı bu üç yerde taşlamıştır. Peygamberimiz de Vedâ Haccı'nda bunu uygulamıştır.

Şeytan, 7'şer taşla ve 3 gün boyunca taşlanarak, mücadeleye sözle değil, bilinçli bir eylemle devam edileceğinin şuurlu protestosu sergilenir.

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُ اَكْبَرُ ، رَغْمًا لِلشَّيْطَانِ وَ حِزْبِهِ

"Şeytana ve ona uyanlara rağmen Bismillahi Allahu Ekber!"

AKABE MESCİDİ

Peygamberimiz hicret ve hac maksadıyla Mekke'ye gelenlere davetini ulaştırmak için büyük gayret gösteriyordu, nübüvvetin 11. yılında Yesrib (Medine)'den, Hazrec Kabilesi'nden 6 kişiye tebliğini yaptı. Bu altı kişi Müslüman oldular. Öbür sene 12 kişi olarak Akabe'ye gelerek Peygamberimiz'e biat ettiler. Nübüvvetin 13. yılında ikisi kadın 79 Müslüman Akabe'de Peygamberimiz'e ikinci Akabe biatını gerçekleştirdiler. Peygamberimiz'i her türlü tehlikeden koruyacaklarını söyleyerek Medine'ye hicret etmesini rica ettiler. Bu anlaşmadan sonra Yesrib'e (Medine'ye) hicret izni verildi. İşte bu mescit Akabe biatlarının hatırasına daha sonraki yıllarda inşa edilmiştir.

Akabe Mescid'i teslimiyeti, fedakârlığı, sözünde durmayı, Peygamber (s.a.v.)'e bağlılığı ve güveni hatırlatır.

MUHASSİR VADİSİ

Mina ve Müzdelife arasında bir vadidir. Meşhur “Fil Hadisesi” burada gerçekleşmiş, Ebrehe ve ordusu burada Eba-bil kuşlarının attığı taşlarla helak olmuştur.

Şunu unutmamalıyız ki, “Kâbe’de imana, Zemzem’de takvaya, Arafat’ta bilgiye, Meş’ar’da bilince ve Mina’da sevgiye ulaşılır.”

NUR DAĞI (HİRA MAĞARASI)

Mekke'nin kuzeydoğusunda, Kâbe'ye 5 km. uzaklıktadır.

Zirvenin biraz aşağı tarafında, Peygamberimiz'e ilk vahyin geldiği Hira Mağarası bulunmaktadır. Yüksekliği 281 m.'dir. Peygamberimiz (s.a.v.) 35 yaşından itibaren burada inziva-ya çekilmeye başlıyor, sık sık burada tefekküre dalıyordu. 40 yaşında, 610 yılında, ramazan ayının Kadir Gecesi'nde Cebrâil (a.s.) ile asli suretinde ilk kez karşılaştı. Alak suresinin ilk beş ayetine muhatap olarak peygamberlik görevine başladı.

Alak suresinin ilk beş ayetinde şöyle buyrulmaktadır:

“Yaratan Rabbin'in adıyla oku! O, insanı bir aşılınmış yumurtadan yarattı. Oku! İnsana bilmediklerini belleten, kalemle (yazmayı) öğreten Rabbin en büyük kerem sahibidir.” (Alak suresi, 96:1-5)

Hira nasıl Peygamberimiz'i vahiy ile buluşturdu ise, Hira yolcusu da Kur'an ile buluşan, vahyi anlayıp yaşayan, heycanı bu zirveden alandır.

SEVR DAĞI

Mekke'nin güneybatısında olup, 458 m. yüksekliğindedir. Peygamberimiz (s.a.v.) ve Hz. Ebû Bekir (r.a.) hicret yolunda 3 gün boyunca bu dağda sığındılar. Abdullah İbn Ebû Bekir (r.a.) geceleri gelerek Mekke'de olan biteni haber veriyordu. Esmâ bint-i Ebû Bekir Sevr Dağı'na her gün yiyecek taşıyordu.

Daru'n-Nedve'de toplanan müşrikler Peygamberimiz'i öldürme kararı aldılar. Resûl-i Ekrem evinde Hz. Ali (r.a.)'ı bırakarak, Hz. Ebû Bekir (r.a.) ile beraber Sevr Dağı'na çıktılar. Mağarada gizlendiklerinde bir örümcek mağaranın ağzına ağ örmüş ve bir güvercin yuva yapmıştı. Müşrikler buraya kadar geldikleri hâlde yuvayı ve örümcek ağını görünce içeriye bakmadan geri döndüler.

Üç gün sonra Abdullah İbn Ureykât develerle birlikte Sevr'e gelerek onları aldı ve üç yolcu Medine'ye hicret ettiler. Tevbe suresinde bu olay şöyle anlatılır:

“Eğer siz ona (Resûlullah'a) yardım etmezseniz (bu önemli değil); ona Allah yardım etmiştir. Hani kâfirler onu iki kişiden biri olarak (Ebû Bekir ile birlikte Mekke'den) çıkarmışlardı. Hani onlar mağaradaydı, o arkadaşına; üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir, diyordu. Bunun üzerine Allah ona (sükûnet sağlayan) emniyetini indirdi. Onu sizin görmediğiniz bir ordu ile destekledi ve kâfir olanların sözünü alçalttı. Allah'ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir.” (Tevbe suresi, 9:40)

Sevr'de Peygamberimiz'in tedbirini görüyoruz. Allah yolunda olmayı ve Allah'ın yardımını anlıyoruz. Sevr'de Ebû Bekir gibi bir dostu ve yardımcıyı, Abdullah b. Ebû Bekir gibi bir gencin bilincini, Esmâ bint-i Ebû Bekir gibi bir kadının şuurunu anlıyoruz. Yetişkin insanı, genci ve kadınıyla Sevr'de herkese bir model buluyoruz.

HUDEYBİYE

Mekke'nin 22 km. batısındadır. Hicretten sonra Peygamberimiz rüyasında Kâbe'yi tavaf ettiğini gördü ve umre yapmaya karar verdi. 1400 sahabe Zülhuleyfe'de ihrama girerek Mekke'ye doğru yola çıktılar ve Hudeybiye'de

konakladılar. Hz. Osman elçi olarak Mekke'ye gönderildi. Kureyşliler, Müslümanların Mekke'ye giremeyeceğini ama elçi olarak gelen Hz. Osman'ın Kâbe'yi tavaf edebileceğini söylediler. Hz. Osman bu teklifi reddedince onu hapsedtiler. Bu durum Müslümanlara Hz. Osman'ın öldürüldüğü şeklinde ulaşınca Hz. Peygamber, müşriklerle savaşmadan Hudeybiye'den ayrılmayacaklarına dair biat aldı. Buna "Rıdvan Biatı" denir.

Bunu duyan Kureyşliler Hz. Osman'ı serbest bıraktılar ve Süheyl b. Amr başkanlığında bir heyet gönderdiler. Yapılan görüşmelerde bir anlaşma imzalandı. Buna "Hudeybiye Barış Antlaşması" denir.

Başlangıçta aleyhte gibi görülen bu antlaşma sonradan Müslümanların lehine döndü. Kureyş bu antlaşma ile Müslümanları siyasi olarak tanımış oldu. Bu tarihten itibaren Mekke'nin fethine kadar geçen yıllar içinde Müslümanların sayısı o zamana kadarki 18 yıl içinde Müslüman olanların sayısını aştı. Fetih suresi de bu anlaşma ile ilgili nazil olmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.) bir yıl sonra ashabi ile umresini kaza etti.

MEDİNE'Yİ TANIYALIM

MEDİNE'Yİ TANIYALIM

Arap yarımadasının batısında, Mekke'ye 390 km. uzaklıkta bir şehirdir. Kuzeyinde Uhud Dağı, güneyinde Air Dağı, doğusunda Vakim ve doğuda Vebere denen siyah volkanik taşlarla çevrilidir. Çevresinde bu dağlar olmasına rağmen şehir düz bir arazi üzerindedir.

Medine'nin en eski yerleşimcileri Amâlîka, Yahudiler, Evs ve Hazrec kabileleri idi. Medine şehrinin ilk ismi Yesrib'dir. Bu kelime zarar vermek, kötülemek anlamlarına geldiği için Peygamberimiz (s.a.v.) hicretten sonra şehir için güzel anlamında "Tabe" ve "Taybe" isimlerini kullanmıştır. Medine-i Münevvere ise nurlu şehir anlamında en çok kullanılan isimdir.

Medine, hicret sırasında tamamıyla şehirleşmiş, tarıma dayalı bir ekonomik yapıya sahip bir yerleşim merkeziydi. Bundan dolayı kentleşme teşvik edilmiş ve şehrin İslamlaşması ile medenileşmesi arasında paralellik kurulmak istenmiştir. Bu bağlamda idare ve savunma, ekonomi ve pazar, dinî hayat gibi medeni hayatın en önemli üç fonksiyonu sırasıyla düzenlenmiş; şehir planı Mescid-i Nebevî merkez olmak üzere geliştirilmiştir.

Resûl-i Ekrem ayrıca vefat edenlerin defnedilmesi için Bakî mevkisini mezarlık olarak seçmiştir. Böylece İslam dünyasındaki klasikleşecek olan şehircilik planının esasını teşkil eden bütün unsurlar tamamlanmış, merkezi cami olmak üzere, yönetici evi, çarşı, mezarlık ve mahallelerden müteşekkil şehir Medine, hicret sırasında tamamıyla şehirleşmiş, tarıma dayalı bir ekonomik yapıya sahip bir yerleşim merkeziydi. Bundan dolayı kentleşme teşvik edilmiş ve şehrin İslamlaşması ile medenileşmesi arasında paralellik kurulmak istenmiştir. Böylece İslam dünyasındaki klasikleşecek olan şehircilik planının esasını teşkil eden bütün unsurlar tamamlanmış, merkezi cami olmak üzere, yönetici evi, çarşı, mezarlık ve mahallelerden müteşekkil şehir planı Medine-i Münevvere'de uygulamaya konmuştur. Peygamberimiz hicretten sonra:

“Ey Allah'ım! Hz. İbrâhim Mekke'yi haram kıldığı gibi, ben de (Medine'yi) iki dağı arasında haram kılıyorum...” (Kütüb-i Sitte Muhtasarı, XIII, 4604, 177) diyerek burayı harem bölge ilan etmiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.) ayrıca:

“Allah’ım! Mekke’ye verdiğin bereketi iki katıyla Medine’ye de ver.” (Kütüb-i Sitte Muhtasarı, XIII, 4604, 186) diyerek bu şehre gönülden sahip çıktığını göstermiştir.

HİCRET

Peygamberimiz (s.a.v.) Mekke’de eziyete maruz kalan sahâbîlerinden bir kısmına Habeşistan’a hicret etme izni verdi. Daha sonra Medine’ye hicret izni ile bir grup Müslüman da Medine’ye hicret etmeye başladı. Dârünnedve’de toplanan müşrikler Hz. Peygamber’i öldürmeye karar verdiler.

Müşriklerin suikastinden vahiyle haberdar edilen Efendimiz, bir gece Hz. Ebû Bekir (r.a.) ile Mekke’den ayrılarak Sevr Dağı’na çıkıp üç gün burada kaldı. Abdullah İbn Ebû

Bekir (r.a.) her gün olan ve konuşulan olayların haberini Sevr'e getiriyor, Hz. Esmâ bint-i Ebû Bekir (r. anha) ise yiyecek taşıyordu. Müşrikler Peygamberimiz'i aramaya koyuldular. Sevr'e kadar çıktılar ama Allah'ın korumasıyla kimseyi göremediler. Abdullah ibn Ureykit üç gün sonra yolculuk yapacakları develeri Sevr'e getirdi ve Yesrib'e doğru yola çıkıldı. Peygamberimiz (s.a.v.) hicret yolunda yoğun duygularla Mekke'ye veda ederken, Cenâb-ı Allah Mekke'ye geri döneceğinin müjdesini veriyordu.

“Resulüm! Ku’ran’ı (okumayı, tebliğ etmeyi ve ona uymayı) sana farz kılan Allah, elbette seni (yine) dönülecek yere döndürecektir.” (Kasas suresi, 28:85)

Hicret yolunda, biraz dinlenip yiyecek bir şeyler almak üzere Ümmü Ma'bed'in çadırına uğradılar. Yolda olağanüstü olaylar yaşandı. 11 gün süren yolculuktan sonra Peygamberimiz (s.a.v.) Kubâ'ya geldi. Burada kendisi de bizzat çalışarak Kubâ Mescidi'ni inşa etti. Medineliler O'nun yolunu gözlüyorlardı. Küçük bir kız çocuğu beklenen misafirlerin geldiğini görünce etrafa haber verdi. Günlerdir kutlu yolcuyu bekleyen Medineliler hep bir ağızdan söyledikleri Talea'l Bedru Aleynâ'larla Peygamberimiz'i büyük bir sevgiyle karşıladılar. Berâ b. Âzib “Medinelilerin Resûlullah'ı sevdikleri kadar hiçbir şeyi sevdiklerini görmedim.” (Buhârî, Menâkibu'l-Ensâr, 46) diyordu. Artık eski Yesrib, Medine oluyordu.

MESCİD-İ NEBEVÎ

Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'yi şereflendirdiğinde herkes kendi evine misafir olsun istiyordu. O ise devesinin saliverilmesini, onun çöktüğü yere en yakın evde konaklayacağını söyledi. Devesi Kusva, Ebû Eyyûb el-Ensârî (r.a.)'ın evinin önünde çöktü. Devenin çöktüğü yer ise Sehl ve Süheyl adında iki yetimin arazisi idi. Buranın zemini düzeltildikten sonra mescidin temelleri atıldı.

İlk bina taş temel üzerine tek sıra kerpiçten, bir adam boyu kadar yükseklikteki çevre duvarı ile kuşatılarak, üstü açık bir biçimde 60x70 arşınlık bir alana (1.022 m²) inşa edildi.

Bu ilk mescidin kıblesi Kudüs'e dönüktü. Mescidin doğu tarafına Hz. Âişe ve Hz. Sevde için iki oda yapıldı. Daha sonra oda sayısı dokuza kadar çıktı. Kible Kudüs'ten Kâbe'ye çevrilince güneyde bulunan mescidin kapısı kapatılarak kuzey duvarında yeni bir kapı açıldı.

628 yılında mescit bir kez daha genişletildi. Mescidin alanı 2.433 m²'ye ulaştı. Kible tarafının üzeri örtüldü. Mescidin arka kısmı da Suffe Ehli'nin (Ashâb-ı Suffe) barındığı yer oldu.

Mescid-i Nebevî, Hz. Ebû Bekir (r.a.) döneminde bir değişikliğe uğramadı. Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Osman (r.a.) döneminde genişletilmeler yapıldı. Ömer b. Abdülaziz döneminde minare ve mihrab eklendi. Abbâsîler, Memlûklular ve Osmanlılar dönemlerinde önemli değişiklikler yapıp, II. Mahmut zamanında Hücre-i Saadet üzerine yeni bir kubbe yapıldı. Üzeri kurşunla kaplanarak yeşile boyandı. Ayrıca Abdulmecid döneminde mescidin büyüklüğü 10.939 m²'ye ulaştı. Kubbeler, duvarlar, kapılar ve sütunlar ayet ve hadisler yazılarak süslendi.

En büyük genişletme faaliyeti 1984-1994 yıllarında gerçekleşti. Mescit alanı 98.326 m²'ye ulaştı. Mescidin damında da namaz kılınacak alan oluşturularak, toplam 165.326 m²'ye ulaşmış oldu. Mescid-i Nebevî şu an avlu alanıyla birlikte 650 bin kişinin namaz kılabilirdiği bir büyüklükte olup, toplam alanı ise 200.327 m²'dir.

Mescid-i Nebevî'nin on adet minaresi olup, 6 tanesi Suud döneminde yapılmıştır. Her minare 104 m. yüksekliktedir.

Mescidin 170 kubbesi, 27 tane de elektrikle çalışan, hareketli ve süslü kubbesi vardır. Bahçe duvarının uzunluğu 2.270 m.'dir. Bahçe bodrumunda 2 katlı otopark ve abdesthane bulunmaktadır.

HÜCRE-İ SAADET

Peygamberimiz (s.a.v.) Mescid-i Nebevi'yi inşa ederken güney duvarına bitişik iki oda yaptırdı. Şimdi Peygamberimiz'in kabrinin olduğu yer, Hz. Âişe annemizin odasıydı. Efendimiz 632 yılında Hz. Âişe'nin (r.anha) odasında vefat etti ve buraya defnedildi. Bundan sonra buraya Hücre-i Saadet denildi. Daha sonra Hz. Ebû Bekir (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.) da buraya defnedildi.

Ömer b. Abdülaziz döneminde Kabr-i şerif beşgen duvarla çevrildi. Nureddin Zengî (hicri 557 yılında) Kabr-i şerifin çevresini temellere oturmuş kurşun duvarlarla çevirdi.

RAVZA-İ MUTAHHARA

Burası Hz. Âişe (r. anha)'nın odası (Hücre-i Saadet) ile Minber-i şerif arasındaki mekândır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

“Evimle minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir. Minberim havuzumun üzerindedir.” (Kütüb-i Sitte Muhtasarı, XIII, 4608, 189)

diyerek buranın kıymetini bildirmiştir. Ravza-i Mutahhara'dan başka, dünyada cennetten olduğu bildirilen başka bir yer yoktur. Ravza-i Mutahhara'da İslam'ın ilk döneminden hatıralar taşıyan ve ayrı ayrı isimleri olan sütunlar bulunmaktadır. Bunlar;

1- Serir, Yayı (yatak, döşek) Sütunu: Peygamberimiz itikâfa çekildiklerinde, bu sütunun yanında kalırdı. Sütunun yanı ise Hz. Âişe'nin odası idi.

2- Tevbe (Lübâbe) Sütunu: Ebû Lübâbe'nin kendisini bağladığı, tevbesinin kabul edildiği sütun.

3- Hz. Âişe Sütunu: Hz. Âişe (r.anha)'nın geceleri teheccüd namazı kıldığı yerdir. Sahâbîler de burada Hz. Âişe'nin namaz kıldığını gördüklerinden dolayı, burada namaz kılmak için gayret gösterirlerdi.

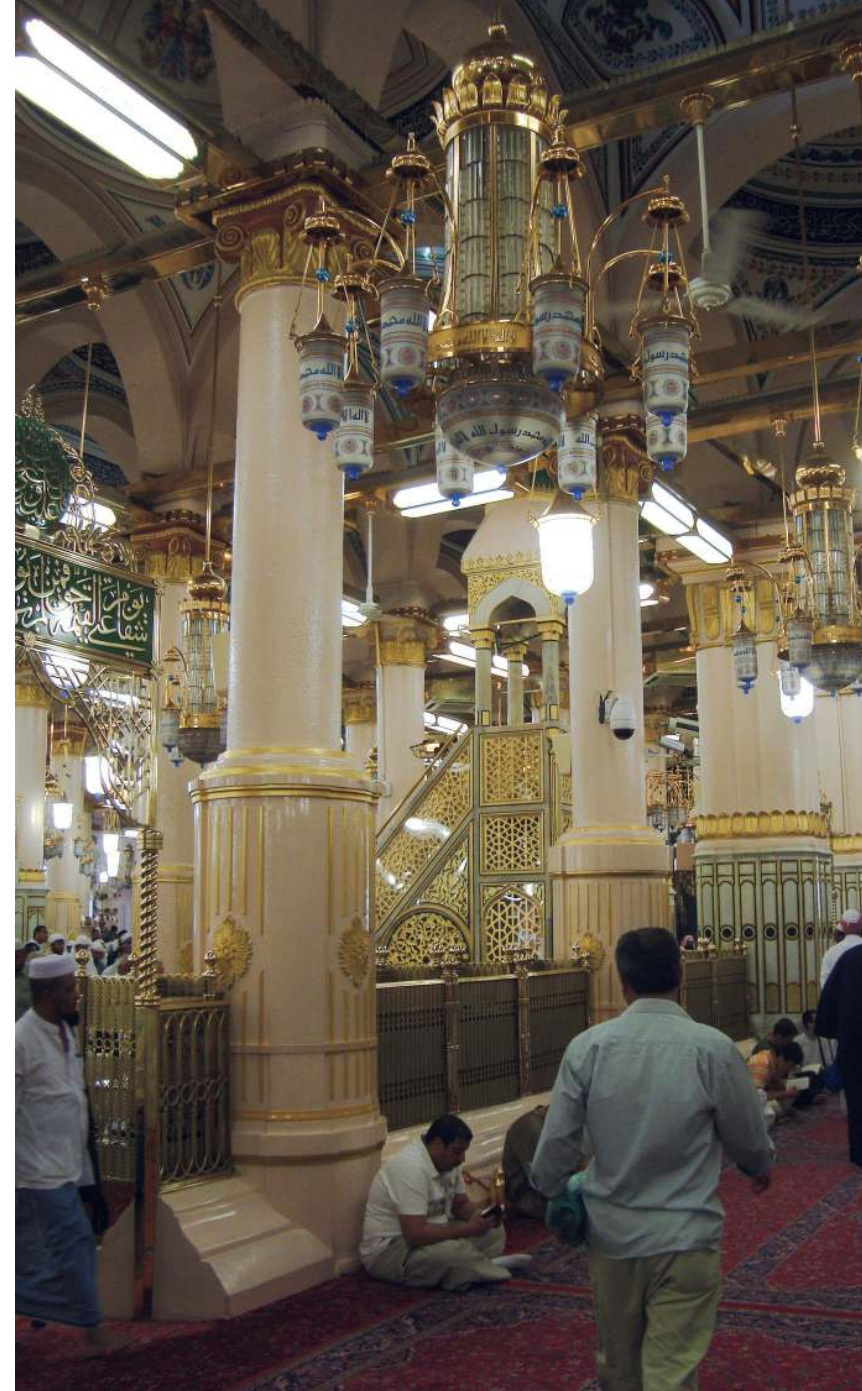
4- Harîs (Muhafız) Sütunu: Peygamberimiz'in güvenliğini sağlayan sahâbîlerin önünde bekledikleri sütundur. Efendimiz, "Allah seni insanlardan korur." mealindeki Mâide suresinin 67. ayeti nazil olunca burada nöbet tutulma işine son verdi.

5- Vüfud (Elçiler) Sütunu: Peygamberimiz'in dışardan gelen elçileri kabul edip görüştüğü sütundur.

MİHRÂBU'N-NEBÎ

Peygamberimiz kıblenin Kâbe olmasına kadarki süreçten sonra, kısa bir süre Hz. Âişe sütununun olduğu yerde, daha sonraları da bu mihrabın olduğu yerde namaz kıldı. Peygamberimiz (s.a.v.) döneminde mihrab yoktu.

Buraya mihrabı ilk kez Peygamberimiz'in namaz kıldırıldığı yeri tespit ederek Emevî halifelerinden Ömer b. Abdülaziz yaptırmıştır. Hicri 888 (Miladi 1483) senesinde ise Sultan Eşref Kayıtbay bu mihrabı yeniledi.

MİNBER

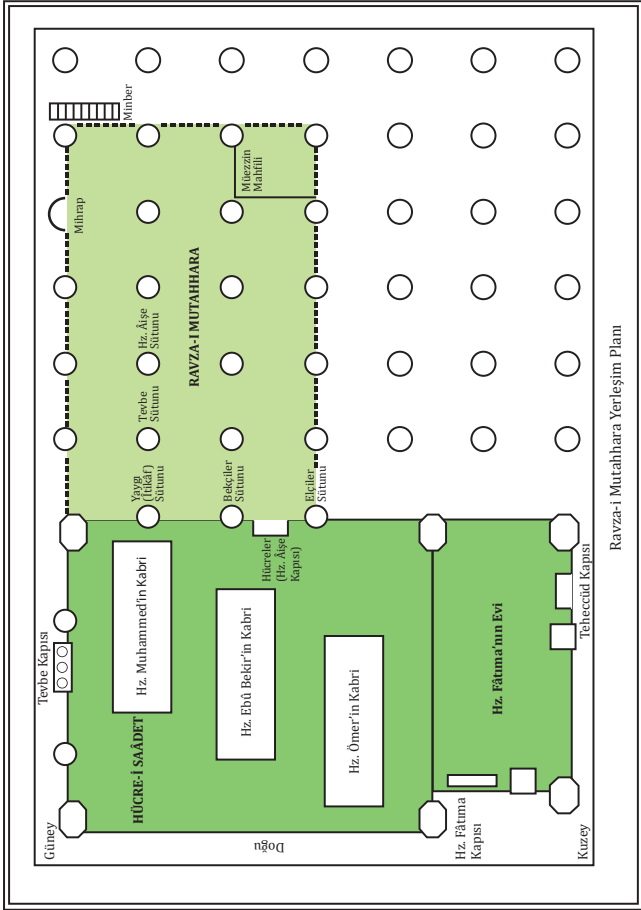
İlk döneminde Peygamberimiz (s.a.v.) ayakta hutbe veriyordu. Daha sonraları bir hurma kütüğüne yaslanarak hutbelerini okudular. Hicretin 3. yılında iki basamaklı bir minber kullanılmıştır. Şimdiki minber ise 1590'da, III. Murat tarafından yaptırılmış olup 7 m. yükseklikte bir şaheserdir.

Bu yer ile ilgili Peygamberimiz “**Minberim de cennette havuzumun üstündedir.**” (Buhârî, Fazlu’s-Salât, 5) buyurmuşlardır.

SUFFE

Gölgelik anlamında olup, Resûlullah’ın emriyle üzeri hurma dallarıyla örtülmüş, mescidin arkasında, kuzeydoğu bölümünde idi. Bugün burayı gösteren somut bir işaret yoktur. Burası Peygamberimiz’in ilim öğrettiği yeri. Suffe İslam’ın ilk eğitim kurumu idi. Suffe’de birçok öğrenci yetişmiş olup, en tanınanlarından biri Hz. Ebû Hureyre’dir.

Ravza-i Mutaahhara Yerleşim Planı

MESCİD-İ NEBEVÎ'Yİ ZİYARET

Medine-i Münevvere'ye girerken edeple, Peygamberimiz (s.a.v.)'e salavat-ı şerife getirilerek girilir. Kur'ân-ı Kerîm'de:

“Şüphesiz ki, Allah ve melekleri o peygambere çok salat ederler. Ey İman edenler! Siz de ona salat edin, tam bir teslimiyetle selam verin.” (Ahzâb suresi, 33:56) buyrulduğu gibi, çokça salavat getirilmelidir.

Ziyaretçi otele yerleştiğinde abdestini alır, güzel kokular sürünür, vakar ve sükûnetle mescide gider.

Mescid-i Nebevî görüldüğünde kelime-i tevhid okunur. Sağ ayakla mescide girilir. İki rekât Tahiyat'ül-Mescid namazı kılınır. İmkân varsa Ravza-i Şerif'te olması faziletlidir.

Peygamberimiz (s.a.v.)'in huzuruna sesi yükseltmeksizin, edep ve vakarla, ona salat ve selam getirilerek ilerlenir. Şunu da unutmamalıdır ki, Peygamberimiz (s.a.v.):

“Bir kimse bana selam verince, Allah bana ruhumu iade eder, ben de o kimsenin selamını alır, ona karşılık veririm.” (Ebû Dâvûd, I, 934) buyurmaktadır.

“Sakin terk-i edepten, kûy-i Mahbub-i Hüdâ'dır bu. Nazar-gâh-ı ilahîdir, Makam-ı Mustafa'dır bu...” (Nâbî)

Sakin edep dışı davranıştan, burası Allah'ın sevgili kulunun bulunduğu yerdir. Allah'ın rahmet nazarıyla baktığı, Hz. Mustafa'nın makamıdır bu yer.

MESCİD-İ NEBEVÎ'Yİ ZİYARET ADABI

Efendimiz'in kabrinin önüne gelinir ve dua ve selamlama olarak şu dua okunur:

اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ اَللّٰهُمَّ
صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِهِ وَسَلِّمْ وَ اِنَّا اِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ
لَا حِقُوْنَ نَسْأَلُ اللّٰهَ لَنَا وَ لَكُمْ الْعَافِيَةَ

"Ey Allah'ın resulü, Allah'ın selamı, rahmeti ve yine O'nun bereketi sana olsun. Allah'ım! Muhammed'e ve onun ehline salat et. İnşallah biz de size kavuşacağız. Allah'tan size ve bize afiyet isteriz."

Kendisi vasıtasıyla Resûlullah'a selam gönderilmiş ise; "Yâ Resûlallah! Filanca kişinin sana selamı var, Allah katına kendisi için şefaathçi olmanı istiyor. Ona ve bütün Müslümanlara şefaath eyle!" diye selam iletilir.

Peygamberimiz (s.a.v.)'e sağlığında nasıl saygı göstermek gerekiyorsa, vefatından sonra da ona karşı aynı saygıyı taşımak gerekir. Kabr-i şerifi önünde yüksek sesle konuşmamalı, duvara el yüz sürmemeli, başkasını da rahatsız etmemelidir. Peygamberimiz (s.a.v.)'den bir şey istenmez. Ne istenecekse Allah'tan istenmelidir.

Böylece selam verildikten sonra, bir metre kadar sağ tarafta bulunan Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın kabrine gelinir.

Burada Hz. Ebû Bekir (r.a.) selamlanır ve hem dua hem de selam olarak şöyle denilir:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا
بَكْرٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ
نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ

"Selam sana ey Allah'ın resulünün halifesi. Ey Ebû Bekir, Allah'ın selamı, rahmeti ve yine O'nun bereketi sana olsun. Biz de şüphesiz size kavuşanlardan olacağız. Hem kendimize hem de size Allah'tan afiyet dileriz."

Buradan yine 1 metre kadar sağda Hz. Ömer (r.a.)'ın kabri bulunmaktadır. Orada da Hz. Ömer selamlanır ve hem dua hem de selam olarak şöyle denilir:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عُمَرَ ابْنَ
الْخَطَّابِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ
نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ

“Selam sana ey müminlerin emiri. Ey Ömer İbn Hattab, Allah'ın selamı, rahmeti ve yine O'nun bereketi sana olsun. Biz de şüphesiz size kavuşanlardan olacağız. Hem kendimize hem de size Allah'tan afiyet dileriz.”

MEDİNE'DE KALINAN SÜRENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Medine'de, Peygamberimiz (s.a.v.)'in örnek hayatı düşünülerek, onun hatırası yaşanmaya çalışılır. Vahyin indiği bu yerlerde kâinatın efendisinin de bulunmuş olduğu düşünülür. Mümkün mertebe beş vakit namaz Mescid-i Nebevî'de kılınmaya çalışılır. Oruç tutmaya, tasaddukta bulunmaya gayret edilir.

Medine'deki diğer mübarek mekânlar ziyaret edilir. Her fırsatta Efendimiz (s.a.v.)'e salavat-ı şerifeler getirilir. Ravza-i Mutahhara'da bulunmaya ve namazları burada kılmaya gayret edilir. Tabii ki, izdihama sebebiyet vermeden ve başkalarının da burada namaz kılma isteklerinin olduğu düşünülerek bilinçli hareket edilir. Peygamberimiz bir hadislerinde: **“Benim şu mescidimde kılınan bir vakit namaz, Mescid-i Harâm dışındaki diğer mescidlerde kılınacak bin vakit namaza denktir.”** (Buhârî, Fadlu's-Salâh, 1) buyurduğuna göre, Mescid-i Nebevî'de bol bol namaz kılma gayretinde olunmalıdır.

Medine'den ayrılma vakti gelen ziyaretçi, Mescid-i Nebevî'de iki rekât namaz kılar, dualarda bulunur. Peygamberimiz'in kabrine veda ziyareti yaparak yukarıda geçen duaları okur. Arzu eden başka dualar da edebilir.

Mescitten ayrılırken ise şöyle dua edilir:

“Allah'ım! Resulünün haremine yaptığım bu ziyareti son ziyaretim kılma. Mekke ve Medine haremlerine yeniden kolaylıkla gelmemi sağla. Dünya ve ahirette afiyette olmayı ve bağışlanmayı bana nasip et ve bizi ailelerimize güvenlik içinde ve bol kazançlı kimseler olarak döndür.”

Efendimiz (s.a.v.)'i tazim eden birçok şiir yazılmıştır. Onlardan birisi şöyledir:

Ey Bâd-ı Sabâ, uğrarsa yolun semti harameyne
 Ta'zimimi arzeye, Resûlus-Sekaleyne
 Şahidim arz-u semadır, bütün ecrâm ile
 Âşıkım sıdk ile ben, Hazreti Şâh-ı Resûle
 Yansa da kalbim bu hasret ile
 Tâkâtî yok dilimin, hâlimi takrîre bile
 Ey bâd-ı sabâ uğrarsa yolun semt-i harameyne
 Selamımı arz eyle Resûlus-Sekaleyne.

Açıklaması:

Ey gün doğusundan esen rüzgar yolun düşerse Mekke ve Medine'ye / İnsanların ve cinlerin peygamberine saygımı arz eyle / Yer ve gök her şeyi ile şahidimdir ki, ben samimi olarak peygamberlerin şahı Hz. Muhammed'e aşığım / Kalbim bu hasret ile yansa da hâlimi anlatmaya gücüm yoktur / Ey gün doğusundan esen rüzgar, yolun düşerse Mekke ve Medine'ye / İnsanların ve cinlerin peygamberine selamımı arz eyle.

İÇ GEZİLER

BENÎ SÂİDE SAKİFESİ

Sakife bahçe anlamında olup, Mescidi-i Nebevî'nin kuzey-batısındadır. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra ensarın büyüklerinden bir cemaat burada toplanmış, halife seçmek istemişlerdi. Hz. Ebû Bekir (r.a.) ve Hz. Ömer buraya geldiler ve Hz. Ömer'in de biat etmesiyle Hz. Ebû Bekir burada halife seçildi.

HZ. ALİ MESCİDİ

Peygamberimiz (s.a.v.) ve Hz. Ali (r.a.) burada bayram namazlarını kıldırmışlardır. Buraya mescit ilk defa Ömer b. Abdülaziz tarafından yaptırılmıştır. Hz. Ali Mescidi yedi kubbeli, bir minareli, beyaz renkli bir mescit olup Bâbu's-Selâm caddesindedir.

HZ. EBÛ BEKİR MESCİDİ

Hız. Ebû Bekir (r.a.) halifeliği sırasında burada bayram namazı kıldırımıştır. İlk defa Ömer b. Abdülaziz döneminde inşa edilmiştir. Mescit kare şeklinde tek kubbeli ve 19 m. yüksekliğindeki tek minaresiyle Osmanlı izlerini taşımaya devam etmektedir.

GAMÂME (BULUT) MESCİDİ

Mescid-i Nebevî'nin güneybatısındadır. Resûlullah bayram namazını kıldırmak ve yağmur duası yapmak için burayı kullanırdı. Efendimiz (s.a.v.)'i gölgeleyen bulutun hemen buranın üzerinde bulunmasından dolayı Gamâme (Bulut) Mescidi denmiştir. II. Abdulhamid döneminde onarımdan geçmiş, Osmanlı tarzı bir mescittir. Üzerindeki beyaz kubelerle sanki bir bulutu tasvir eden Gamâme Mescidi Peygamberimiz (s.a.v.)'in en son bayram namazı kıldığı yerdir.

HZ. ÖMER MESCİDİ

Ebû Bekir Mescidi'nin güneyindedir. Peygamberimiz (s.a.v.)'in burada bayram namazı kıldırıldığı tahmin edilmektedir. Hz. Ömer (r.a.) halifeliği sırasında bayram namazını burada kıldırılmıştır. Mescidi Sultan II. Mahmud tamir ettirmiştir ve hâlen o hâlini korumaktadır. Tek kubesi ve 8 m. uzunluğunda bir minaresi vardır.

HZ. OSMAN MESCİDİ

Bu mescit 1983'te Hz. Osman'a atfen imar edildi. Hurma pazarının biraz ilerisinde olup tek kubbesi ve 45 m. uzunluğunda bir minaresi vardır.

HZ. BİLAL MESCİDİ

Bu mescit 1983'te, Medineli Hafız Muhammed Hüseyin Ebu'l Ūlâ tarafından, Bilal-i Habeşî'ye atfen yaptırılmıştır. Modern bir tarzda imar edilmiştir.

MEDİNE TREN İSTASYONU

II. Abdulhamid'in dünya çapında bir olay olan Hicaz demiryolu projesi kapsamında inşa edilmiştir. Türkiye üzerinden ve Bağdat-Musul istikametinden Medine'ye varacak demiryolu, ucuz ve rahat bir ulaşım imkânı sağlayacağı gibi, ticari hareketi arttıracak, ayrıca yeraltı ve yerüstü zenginliklerinden istifade imkânını geliştirecekti.

İstanbul-Basra arasında yaklaşık 4 bin km.'yi bulan bu proje, o zamana kadar gerçekleştirilen hemen hemen bütün hatlardan daha büyük ve kapsamlıdır. Yol çok kısa bir zaman içerisinde yapıldıktan sonra (8 yıl), 1908 yılında tamamlanmış, inşa çalışmaları Medine Garı'na yaklaşık Sultan Abdulhamid Han mukaddes beldeye olan hürmeti dolayısıyla o kısma özel ray döşenmesini ve 5-6 km.'lik güzergahta sessiz lokomotif çalıştırılmasını emretmiştir. Hicaz demiryolu ile hac ulaşımı kolaylaşmış, güvenlik daha iyi sağlanmış, demiryollarının geçtiği yerlerde ticaret gelişmiştir. Ne var ki bu tren yolları 9 yıl kadar hizmet verdikten sonra çeşitli entrikalarla işlevini yitirmiştir.

Osmanlı zamanında bu tren istasyonunun bir ucu İstanbul Sirkeci'de başlıyor, diğer ucu da Medine'de bitiyordu.

SUKYA MESCİDİ

Medine'nin batısında, Medine Tren İstasyonu'nun bahçesinde yer almaktadır. Peygamberimiz Bedir Gazvesi için yola çıktığında burada bulunan kuyunun yanında bir süre dinlenmiş ve gazveye katılmak için gelen küçük çocukları Medine'ye göndermiştir.

Peygamberimiz burada Hz. İbrâhim'e Mekke'nin bereketli kılındığı gibi Medine'nin de ashabına mübarek kılınmasını dileyerek, onlara Mekke'yi sevdiği gibi, Medine'yi sevdirmesini Cenâb-ı Allah'tan niyaz etmiştir. Bu mescit üç kubbeli Osmanlı tarzı bir yapıdır.

UHUD ŞEHİTLİĞİ

Uhud Dağı Medine'nin kuzeyinde, Mescid-i Nebevî'ye 4-5 km. kadar uzaktadır. Bedir Gazvesi'nde büyük bir yenilgiye uğrayan Kureyş intikam almak istemektedir. Hicretin 3. yılında Kureyş 3000 kişiyle Medine'ye doğru yola çıkar. Meydan muharebesi isteyenlerin ısrarı üzerine Müslümanlar da 1000 kişi ile Uhud'a doğru yola çıkarlar.

Uhud'a gelmeden münafıkların reisi Abdullah b. Ubey'in etkisiyle 300 kişi yolda İslam ordusundan ayrılır. 700 sahabe Uhud Dağı'nın eteklerine yerleşir. Peygamberimiz 50 kişilik okçu grubunu Ayneyn Tepesi'ne yerleştirir ve buradan hiçbir şekilde ayrılmamalarını tembih eder.

Müslümanlar üstünlük sağlayıp ilerlerken okçular Ayneyn Tepesi'ni terk edince, tepenin arkasından Hâlid b. Velid süvari birliğiyle, Müslümanların arkasından saldırıya geçer. Müslümanlar müşrik askerlerin arasında kalıp, ağır kayıplar vermeye başlar. Peygamberimiz'in şehit edildiği haberleri yayılır. Daha sonra Resûlullah sahâbîlerini Uhud Dağı eteğinde toplar.

Bir dişi kırılmış, yanağı yarılmıştır. Savaşta Hz. Hamza (r.a.), Abdullah b. Cahş (r.a.) ve Mus'ab b. Umeyr (r.a.) gibi önde gelen sahâbîlerle beraber 70 sahâbî şehit edilir.

Uhud'da Hz. Peygamber'in tavsiyelerine uymamanın acı sonucu ile karşılaşılır. Buna rağmen, Peygamberlerimiz'in büyük önderlik ve komutanlığı, her bir sahâbînin ayrı yiğitliği ile Uhud özel bir okuldur.

Uhud Dağı, 8 km. uzunluğunda, 110 m. yüksekliğinde, tek başına bulunan bir dağdır. Uhud Şehitliği'ne gelince şöyle selam ve duada bulunulur:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ أُحُدٍ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ
الدِّيارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ إِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ
لَاحِقُونَ نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَ لَكُمْ الْعَافِيَةَ

“Selam size ey Uhud ehli. Selam size ey müminler ve Müslümanlar diyarının ehli. Biz de şüphesiz size kavuşanlardan olacağız. Hem kendimize ve hem de size Allah'tan afiyet dileriz.”

KIBLETEYN MESCİDİ

Medine'nin kuzey batısındadır. Mescid-i Nebevî'ye 5 km. uzaklıktadır. Peygamberimiz hicret ettikten sonra 17 ay kadar Kudüs'e yönelerek namaz kılmış, Selemeoğulları'na ait bu mescitte ikinci namazını kıldırırken Bakara suresinin 144. ayeti nazil olmuştur. Bu ayette şöyle buyurulmaktadır:

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا
فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ

“Biz, yüzünü, (vahyi bekleyip arzuladığından) çok kere göğe doğru çevirdiğini muhakkak görüyoruz. Şimdi seni, her zaman hoşnut olacağın bir kıbleye döndürüyoruz. (Namazda) yüzünü artık Mescid-i Harâm tarafına (Kâbe’ye) çevir. (Ey müminler) siz de her nerede olursanız olun (namazda) yüzlerinizi o yana döndürün.” (Bakara suresi, 2:144)

Böylece Peygamberimiz (s.a.v.) namazın ikinci rekâtından sonraki bölümünü Kâbe’ye doğru dönerek kılmıştır. Âyet-i kerîme burada nazil olunca Mescid-i Aksa’ya dönülerek kılınan namaz, Kâbe’ye, Mescid-i Harâm’a dönerek tamamlanmıştır.

Bu olay burada cereyan ettiğinden, bu mescide iki kıbleli mescit anlamına gelen Kibleteyn Mescidi denmiştir. Burada namaz ibadetinin ve istikamet üzere olmanın önemini bir kez daha hatırlıyoruz.

HENDEK

Hicretin 5 yılında (miladi 627'de) yapılan Ahzâb Harbi'nin cereyan ettiği yerdir. Burada bir hendek kazma fikri Selmân-ı Fârisî'ye aittir. Başta Resûlullah olmak üzere bütün sahâbîlerin üstün bir gayretle, gece gündüz demeden kazdığı bu hendek 5,5 km. uzunluğunda, 9 m. genişliğinde, 4,5 m. kadar da derinlikte idi. Peygamberimiz Fetih Mescidi'nin olduğu yerde karargâh kurarak 3000 kişilik orduyu, sırtları dağa, ön tarafları da hendeğe bakacak şekilde yerleştirdi. Müşrikler, müttelikleri ile beraber 12.000 kişi ile hendeğe kadar geldiler. Böyle bir şeyle ilk kez karşılaşıyorlardı ve şaşkındılar. Kuşatma 20 gün sürdü. Fırtınanın etkisi, açlık ve hendeği aşamamaları dolayısıyla Mekke'ye geri döndüler.

Hendek Gazvesi dönüm noktası olup, bundan sonra Kureyş savunma pozisyonuna geçti. Ahzâb Gazvesi de denilen bu savaşın öncesinde hendek kazılırken Peygamberimiz'in kendisi de çalışmış olup kazma işi esnasında büyük müjdeler de vermiştir.

Hendek Savaşı'nın geçtiği yerde, Sel Dağı'nın kuzeybatısında Mescid-i Feth diye adlandırılan yedi küçük mescit vardır. Bu mescitler Peygamberimiz (s.a.v.)'in ve önde gelen sahâbîlerin namaz kıldığı yerlerde inşa edilmiştir. Mescid-i Feth ve Mescid-i Ömer dışındakiler yıkılmış ve bunların olduğu alanda yeni ve büyük bir cami inşa edilmiştir.

KUBÂ MESCİDİ

Peygamberimiz (s.a.v.) Mekke'den hicret için çıktuktan 11 gün sonra Kubâ köyüne geldi. Kubâ'da, inşaatında kendisinin de bizzat çalıştığı, İslam tarihinin ilk mescidi olan Kubâ mescidini inşa etti.

İbn Ömer (r.a.) Resûlullah (s.a.v.)'in her cumartesi günü Kubâ Mescidi'ni binekli ve yaya olarak ziyaret ettiğini ve içinde iki rekât namaz kıldığını rivayet etmiştir.

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) Kubâ Mescidi'nin ziyaretinin önemine binaen:

“Kim evinden çıkıp Kubâ Mescidi'ne gelir ve orada iki rekat namaz kılsa, bu ona bir umreye bedel olur.”
(Nesâî, Mesâcid, 9)

diyerek Kubâ Mescidi'ne dikkatlerimizi çekmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'de bu mescit ile ilgili çok önemli bir ayet de bulunmaktadır. Müslümanların arasına fitne sokmak amacıyla münafıklar tarafından inşa edilen Mescid-i Dırar'a karşı Kubâ Mescidi, Cenâb-ı Allah tarafından, Tevbe suresinde vahiyle savunulmuştur.

“Asla, o Dırar Mescidi'nde hiçbir zaman namaza durma. Ta ilk günde temeli takva üzerine kurulan mescit (Kubâ Mescidi) senin içinde namaz kılmana elbette daha layıktır. Orada tertemiz olmayı arzu eden insanlar vardır. Allah da zaten çok temizlenenleri sever.”
(Tevbe suresi, 9:108)

Bu ayetin inmesiyle ashâb-ı kirâm, Dırar Mescidi'ni yıkarak yok etmiştir. Kubâ Mescidi en birçok kez yenilenmiştir. Dört minaresi olup, içinde aynı anda 10 bin insan namaz kılabilir.

CUMA MESCİDİ

Kubâ Mescidi'ni inşa ettikten sonra Medine'ye doğru yola çıkan Peygamberimiz, cuma namazı saati girince Rânûnâ Vadisi'nde Sâlim b. Avf kabilesine misafir oldu. Burada ilk cuma namazını kıldırarak hutbe okudu. İlk kez Ömer b. Abdülaziz buranın hatırasını yaşatmak için Cuma Mescidi adındaki mescidi inşa etti. Mescid, son olarak 1992'de şimdiki şekli ile imar edildi. Kubâ Mescidi'nin 900 m. kuzeyindedir.

CENNETÜ'L-BAKÎ

Bakî'ül Garkad adı da verilen mezarlık şehrin güneydoğusundadır. İlk defa Resûlullah tarafından mezarlık hâline getirilmiştir. Muhacirlerden ilk defnedilen Osman b. Ma'zun (r.a.), Ensar'dan ise Esad b. Zürâre'dir. Rivayetlere göre 10 bin kadar sahabe burada yatmaktadır. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) oğlu İbrâhim, kızları Rukiye, Zeynep, Fatıma, torunu Hz. Hasan, amcası Hz. Abbas, halası Safiye burada medfundur.

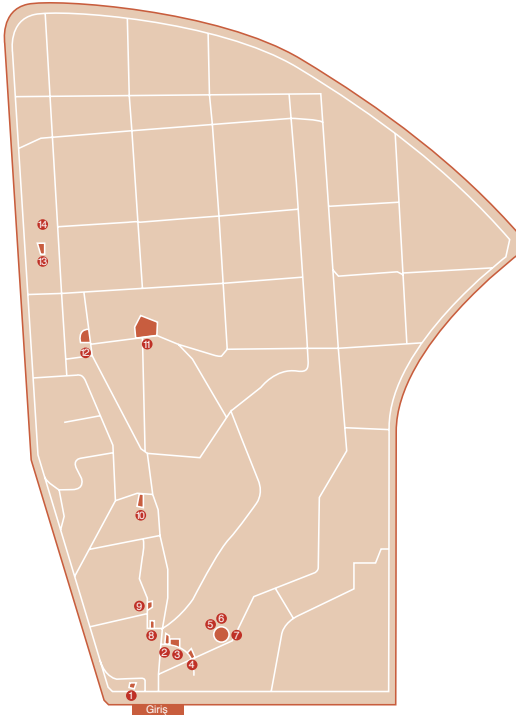
Yine Peygamberimiz (s.a.v.)'in eşleri, Hz. Âişe, Hz. Hafsa, Hz. Ümmü Seleme, Hz. Zeynep bint Huzeyme, Hz. Zeynep bint Cahş, Hz. Safiyye, Hz. Mariye burada yatmaktadır. Hz. Osman, Hz. Abdurrahman b. Avf, Hz. Sa'd b. Ebî Vakkâs, Hz. Abdullah b. Mes'ûd gibi birçok sahabe ve tâbiîn burada medfundur. Cennet'ül-Bakî'ye girince şöyle selam ve dua da bulunulur:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْبَقِيعِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ
الدِّيارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ
لَاحِقُونَ نَسَأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ

"Selam size ey Bakî ehli, selam size ey müminler ve Müslümanlar diyarının ehli. Biz de şüphesiz size kavuşanlardan olacağız. Hem kendimiz hem de size Allah'tan afiyet dileriz."

CENNETÜ'L BAKÎ KABRİSTANI

1 Peygamberimiz'in Halaları

Ümmü Benûn (r.anha)
Safiyye (r.anha)
Âtike (r.anha)

2 Sufyân b. Hâris (r.a.)
Âkil b. Ebû Tâlib (r.a.)

3 Peygamberimiz'in Zevceleri

Zeynep bint Huzeyme (r.anha)
Zeynep bint Caşş (r.anha)
Ümmü Seleme (r.anha)
Ümmü Habîbe (r.anha)
Cüveyriye (r.anha)
Safiyye (r.anha)
Sevde (r.anha)
Hafsa (r.anha)
Âişe (r.anha)

4 Peygamberimiz'in Kızları

Ümmü Külsûm (r.anha)
Zeynep (r.anha)
Rukiyye (r.anha)

5 Abbâs (r.a.)

6 Muhammed Bakir (r.a.)
Zeynel Âbidin (r.a.)
Câfer Sâdık (r.a.)
Hasan (r.a.)

7 Fâtıma (r.anha)

8 İmam Mâlik (r.a.)
S. Kurra Nafi

9 Peygamberimizin Oğlu
İbrâhim (r.a.)

10 Uhud Şehitleri

11 Osman (r.a.)

12 Peygamberimizin Süt Annesi
Hâlime (r.anha)

13 Ebû Sâid El Hudrî (r.a.)

14 Hz. Ali'nin Annesi
Fâtıma (r.anha)

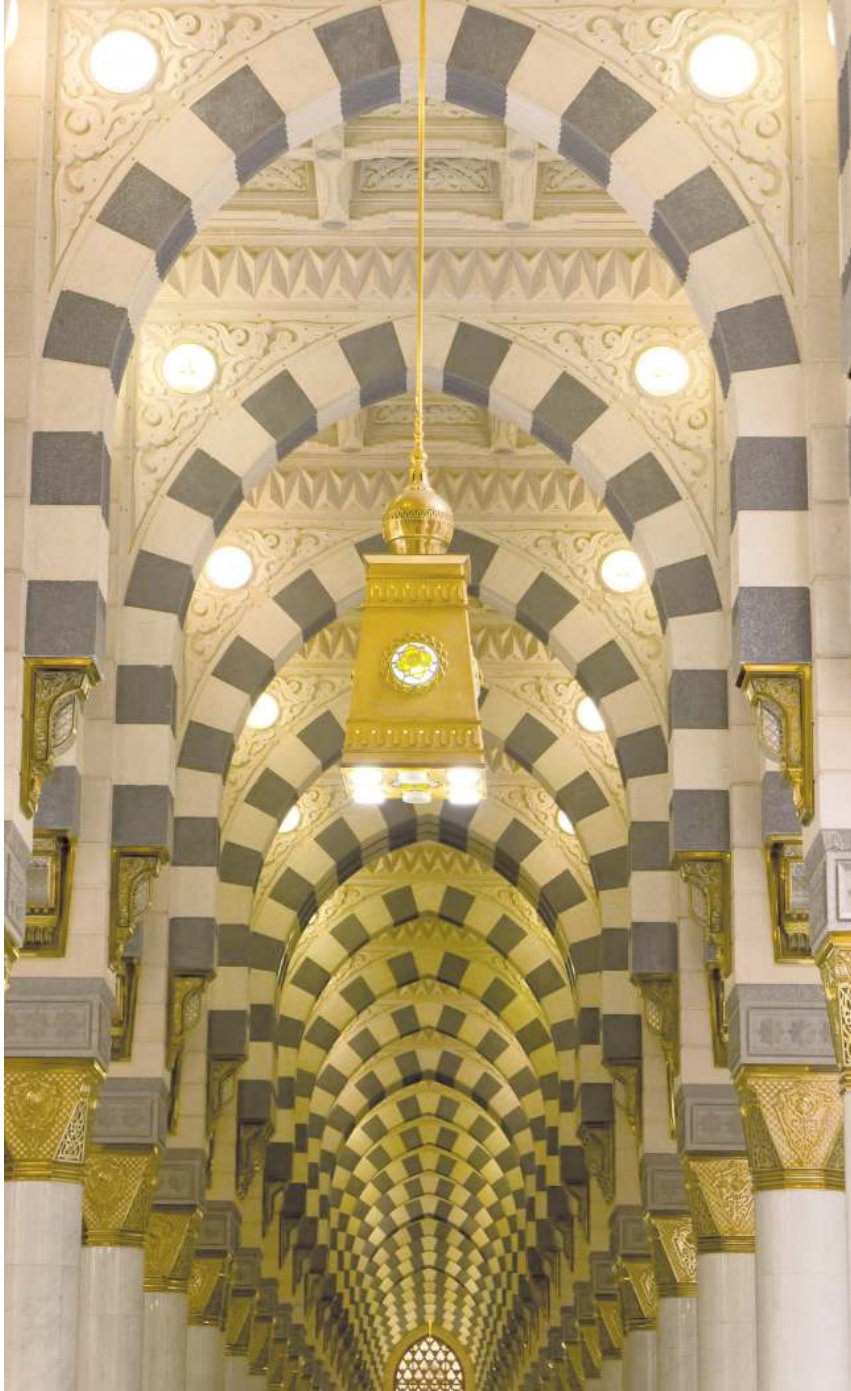
MESCİD-İ İCÂBE

Cennetü'l Bakî'nin kuzey tarafındadır. Peygamberimiz ashabından bir grup ile buradaki mescide gelmiş, iki rekât namaz kıldıktan sonra şöyle buyurmuştur:

“Rabbim’den üç şey istedim; bana ikisini verdi, birini vermedi. Rabbim’den ümmetimi kıtlıkla helak etmemesini diledim, onu bana verdi. Ondan ümmetimi suda boğarak helak etmemesini istedim, onu da verdi. Felaketlerini kendi aralarında vermemesini (tefrıkaya düşmemelerini) diledim, bunu bana vermedi.”
(Müslim, Fiten, 20)

Resûlullah'ın duasının kabulünden dolayı bu mescit İcabet Mescidi diye anılır. Yine bu mescitte 631 yılında, Necran Hristiyanlarıyla Hz. Muhammed (s.a.v.) arasında Hristiyanlık ile alakalı tartışmalar yapılmış, Peygamberimiz, nazil olan (Âl-i İmrân suresi, 3:61) ayet doğrultusunda onları mülâane (liân), yani karşılıklı lanetleşmeye davet etmiştir. Buna cesaret edemeyen Necranlılar ayrılıp gitmişlerdir. Bu olay sebebiyle bu mescide Mülâane Mescidi de denir.

UMRECİLERE ÖĞÜTLER

UMRECİLERE SAĞLIK ÖĞÜTLERİ

Muhterem umreciler; Allah (c.c.)'nun izni ile geçici bir süre için Avrupa'da bulunduğumuz yerlerden ayrılarak ziyaret maksadı ile Mekke ve Medine'ye gideceğiz. Varacağımız yerler birçok özellikleri ile yaşadığımız bölgelerden farklıdır. Aşağıda vereceğimiz bilgilere dikkat edilecek olursa inşallah sağlıklı olarak başladığımız umre yolculuğunu yine aynı şekilde tamamlayabiliriz.

Dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- İklim
- Yiyecek ve giyecekler
- Kalınan yerler

İKLİM İLE İLGİLİ KONULAR

- Avrupa'da bulunduğumuz ülkeler genellikle serin bir iklime sahiptir. Mekke ve Medine'nin en düşük sıcaklığı Türkiye'de yaz aylarının sıcaklığı gibidir.

- Aşırı terleme sonucu vücutta su ve tuz kaybı meydana gelmektedir. Bunun insandaki belirtisi hâlsizlik, baş dönmesi ve bulantı ile birlikte adale kramplarının oluşmasıdır. Böyle belirtiler olursa tuzlu ayran en çok tavsiye edilen içecektir. Şikayetlerin devamı hâlinde bir doktora müracaat edilmesi gerekir.

- İçecekler çok soğuk (buzlu) olmamalıdır. Kâbe'de ve Peygamber Efendimiz'in mescidinde normal soğuklukta zemzem bulunan termoslardan içilmelidir.

- Klima ve vantilatörlerin karşısına oturmamak gerekir. Yine Kâbe'de ve Mescid-i Nebevî'de, yeni yapılan kısımlardaki kolonların dibinden soğuk hava gelmektedir. Buralara yaslanarak dinlenmek ve uyumak doğru değildir.

- Otellerde klima ve vantilatörleri birbirimizi rahatsız edecek şekilde çalıştırmamalıyız. Gece yatarken klima ayarlarına dikkat etmeliyiz.

Aşırı terlemelere karşı yapılması gerekenler:

- Sık sık banyo yaparak (su israfı yapmadan), vücut temizliği ve zindelik sağlanmalıdır.

- Vücut temizliği aynı zamanda pişikleri de önleyecektir.

- Yanımızda biraz fazla miktarda saf pamuklu (merserize) iç çamaşırı bulundurmamak yerinde olur. Sentetik malzemeden üretilmiş çamaşır, gömlek ve çorap kullanılmamalıdır.

- Dış kıyafetler açık renkli olmalıdır.

- Bunlara dikkat edilecek olursa üst solunum yolları hastalıklarına karşı korunulmuş olur. Zira hac döneminde en çok görülen hastalıklar solunum yolu rahatsızlıklarıdır.

- Aşırı sıcaklarda ve güneşin tam tepede olduğu saatlerde baş açık şekilde dışarıda dolaşılmalıdır. Eğer dışarı çıkmak zorunda kalınırsa mutlaka şemsiye kullanılmalıdır.

- Sıcak zamanlarda tavaf yapılmamalı, çarşı pazarda dolaşılmalıdır. Bu zamanlarda güneş yanıkları olabilir. Tedavi için ise mutlaka pomad kullanılmalıdır. Sıcak çarpması dediğimiz hadise, şiddetli baş ağrısı ve dikkatimizin dağılması gibi durumları doğurur. Eğer bu belirtilerden herhangi birine rastlanırsa hemen gölgelik bir yere oturup serinlemeye çalışmalıyız. En doğrusu, mümkünse yalnız dolaşmamaktır. Bu surette yanımızdaki kişinin yardımı ile en yakın sağlık hizmeti veren bir yere ulaşma ihtimali daha fazla olacaktır.

- Aşırı sıcak ve gezilen yerlerin özelliğinden dolayı ayaklarda çatlak ve yaralanmalar olmaktadır. Bunu önlemek için ihramsız zamanlarda merserize çorap ve içi pürüzsüz terlik giyilmelidir. Otellerde ayaklarımızı hafif yükseğe kaldırarak dinlendirmek faydalı olacaktır.

YİYECEK VE İÇECEKLERLE İLGİLİ KONULAR

- Sıcak iklim şartlarında ve hac vazifesi gibi önemli bir görevi rahat yapabilmek için ağır yiyecekler tüketmek ve çok yemek iyi değildir.

- Üst solunum yolu enfeksiyonlarından sonra en çok görülen mide ve bağırsak bozukluklarıdır. Bazen ishal, genellikle de kabız olunmaktadır.

- Otel dışında, rastgele yerlerde, açıkta satılan yiyecekler alınmamalıdır. Zira buradaki yemekler ve aşçılar sağlık kontrolüne tabi tutulmaktadırlar.

- İçecekler çok soğuk olarak tüketilmemelidir.
- Mide ve bağırsak bozuklukları bazen ishal, bazen de karın ağrısı, bulantı ve kusma gibi şikayetlerle kendini belli etmektedir. Bu gibi durumlarda mutlaka sağlık ocağına başvurularak tedavi olmak gerekir.
- Oda sıcaklığında bekletilmiş yemekler yenmemelidir.

KALINAN YERLERLE İLGİLİ KONULAR

- Beden temizliğinin yanı sıra, ikamet ettiğimiz yerleri temiz tutmak da sağlığımız açısından çok önemlidir. Eğer yemek artıkları ortada bırakılırsa, oluşacak böcekler bazı hastalıkların oluşmasına sebep olacaktır. Bundan dolayı odalarda yemek yenmemelidir.
- Banyo ve tuvaletler sık sık kullanıldığı için temiz tutulmalı ve buralarda böceklerin üremesine engel olunmalıdır.
- Her odada klima ve vantilatör bulunmaktadır. Aşırı soğuk bir ortam oluşturulmamalıdır. Çoğu kez boğaz ve akciğer hastalıkları soğutucuların odalarda rastgele çalıştırılmasından kaynaklanmaktadır.

GENEL BİLGİLER

- Bizlere verilen kartları tüm umre süresince yanımızdan ayırmamalıyız. Bu kartlar bizim ikinci hüviyet kartımız gibidir. Sağlık ocağına onlarla başvurabiliriz.

- Yollarda herhangi bir problemimiz olursa (hastalık, kaybolma vs. gibi) bu kartla ilgili yere kolayca ulaşabiliriz.

- Yolculuğa çıkmadan önce mutlaka aşılarımızı yaptırmalıyız. (Meningokokken: ACYZI35)

- Önceden mevcut olan ve hâlen devam etmekte olan bir hastalığımız varsa, bu hastalığımızla ilgili tahlil raporlarımızı, ilaçlarımızı ve varsa özel araçlarımızı beraberimizde getirmeliyiz.

Sağlıklı ve makbul bir umre yapmak istiyorsak:

- Az yemeli,
- Az uyumalı,
- Az konuşmalı ve
- Çokça ibadet etmeliyiz.

VEDÂ HUTBESİ

Bismillahirrahmanirrahim

Ey insanlar!

Sözümü iyi dinleyiniz! Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada bir daha buluşamayacağım.

İnsanlar!

Kanınız, mallarınız, namuslarınız her türlü tecavüzden korunmuştur.

Ashabım!

Kimin yanında bir emanet varsa, onu hemen sahibine versin. Biliniz ki, faizin her çeşidi kaldırılmıştır. Allah böyle hükmetmiştir. Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız.

Ashabım!

Dikkat ediniz, cahiliyeden kalma bütün âdetler kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Cahiliye devrinde güdülen kan davaları da tamamen kaldırılmıştır.

Ey insanlar!

Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları, Allah'ın emaneti olarak aldınız ve onların namusunu kendinize Allah'ın emriyle helal kıldınız. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, kadınların da sizin üzerinizde hakkı vardır.

Ey müminler!

Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uydukça yolunuzu hiç şaşdırmazsınız. O emanetler, Allah'ın kitabı Kur'ân-ı Kerîm ve Peygamber (s.a.v.)'in sünnetidir.

Müminler!

Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleyiniz. Müslüman Müslüman'ın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeşler. Bir Müslüman'a kardeşinin kanı da, malı da helal olmaz.

Ey insanlar!

Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarıdır, Âdem ise topraktır. Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktır. Allah yanında en kıymetli olanınız O'ndan en çok korkanınızdır.

Müminler!

Dikkat ediniz! Şu dört şeyi kesinlikle yapmayacaksınız:

- Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaksınız.
- Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı canı, haksız yere öldürmeyeceksiniz.
- Zina etmeyeceksiniz.
- Hırsızlık yapmayacaksınız.

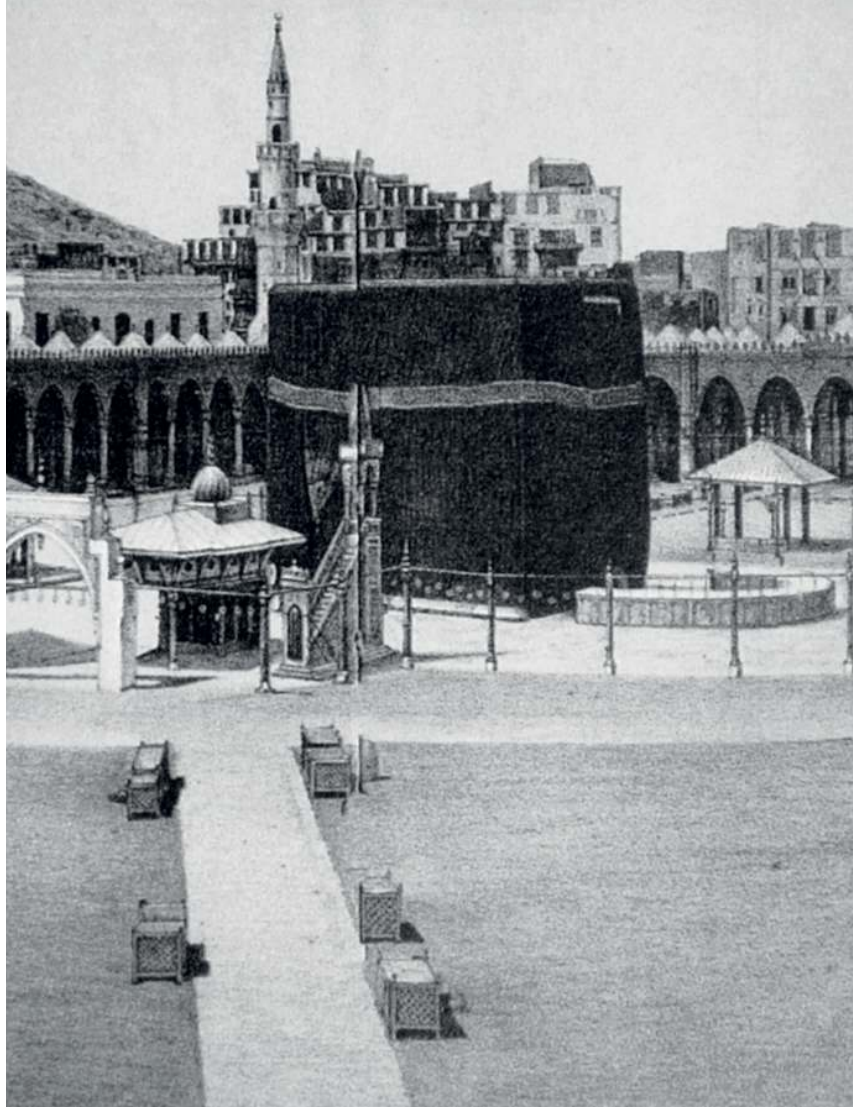
İnsanlar!

Yarın beni sizden soracaklar, ne diyeceksiniz?

Sahâbe-i Kiram hep birden şöyle dediler: Allah'ın elçiliğini ifa ettiniz, vazifenizi hakkıyla yerine getirdiniz, bize vasiyet ve nasihatta bulundunuz, diye şehadet ederiz!

Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Efendimiz (s.a.v.) şehadet parmağını kaldırdı, sonra da cemaatin üzerine çevirip indirdi ve şöyle buyurdu:

Şahid ol, yâ Rab! Şahid ol, yâ Rab! Şahid ol, yâ Rab!

BAZI ARAPÇA KELİMELER

Arapça dünyanın en zengin ve güzel dillerinden biridir. Yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'i Arapça olarak inzal etmiş, sevgili Peygamberimiz de hayatı boyunca Arapça konuşmuştur.

Hac veya umre için Hicaz bölgesine gelen Müslümanlar burada konuşulan dile aşina olur ve onu öğrenmeye çalışırlarsa elbette hayırlı bir iş yapmış olurlar. Biz burada onların en azından günlük işlerinde kendilerine lazım olabilecek bazı Arapça kelimeleri ve anlamlarını veriyoruz. Kelimelerin asıl Arapça metinleri yanında okunuşları Latin harfleriyle de gösterilmiş ve ne manaya geldiği not edilmiştir. Özellikle genç hacılarımızın pratik Arapça için gerekli olan kelime haznesine sahip çıkmaları ve bunları öğrenmeleri beklenir.

Es-Saydeliyyetu	الصَّيْدَلِيَّةُ	Eczane
El-Musteşfâ	المُسْتَشْفَى	Hastane
Ed-Devâu	الدَّوَاءُ	ilaç
Elemun	الْم	Ağrı
Sudâun	صُدَاعٌ	Baş ağrısı
İshâhun	إِسْهَالٌ	İshâl
Berdun	بَرْدٌ	Üşütme
Ed-Dağtu	الصَّعْطُ	Tansiyon
Ed-Demu	الدَّمُ	Kan
El-Funduku	الفُنْدُقُ	Otel
El-Unvânu	العُنْوَانُ	Adres
Leylen	لَيْلًا	Geceleyin
Nehâren	نَهَارًا	Gündüzün
Mesâen	مَسَاءً	Akşamleyin
Meftûhun	مَفْتُوحٌ	Açık
Muğlakun	مُغْلَقٌ	Kapalı
Vâhidun	وَاحِدٌ	Bir
İsnâni	إِثْنَانِ	İki
Selâsetun	ثَلَاثَةٌ	Üç
Erbaatun	أَرْبَعَةٌ	Dört
Hamsetun	خَمْسَةٌ	Beş
Sittetun	سِتَّةٌ	Altı
Seb'atun	سَبْعَةٌ	Yedi
Semâniyetun	ثَمَانِيَةٌ	Sekiz
Tis'atun	تِسْعَةٌ	Dokuz

Aşeretun	عَشْرَةٌ	On
İşrûne	عِشْرُونَ	Yirmi
Hamsûne	خَمْسُونَ	Ellî
Mietun	مِائَةٌ	Yüz
Elfun	أَلْفٌ	Bin
Yevmul-Cum'ati	يَوْمُ الْجُمُعَةِ	Cuma
Yevmus-Sebti	يَوْمُ السَّبْتِ	Cumartesi
Yevmul-Ehadi	يَوْمُ الْأَحَدِ	Pazar
Yevmul-İsneyni	يَوْمُ الْاِثْنَيْنِ	Pazartesi
Yevmus-Sulesâi	يَوْمُ الثُّلَاثَاءِ	Salı
Yevmul-Erbiâi	يَوْمُ الْأَرْبِعَاءِ	Çarşamba
Yevmul-Hamîsi	يَوْمُ الْخَمِيسِ	Perşembe
Et-Tâiratu	الطَّائِرَةُ	Uçak
El-Matâru	الْمَطَارُ	Havaalanı
El-Afşu	الْعَفْشُ	Valiz
Bagdûnesun	بَقْدُونَسٌ	Maydonoz
Evvelu merratin	أَوَّلُ مَرَّةٍ	İlk defa
El-Ân	الْآنَ	Şimdi
Ba'de sâatin	بَعْدَ سَاعَةٍ	Bir saat sonra
Kable sâatin	قَبْلَ سَاعَةٍ	Bir saat önce
Hunâ	هُنَا	Burası
Hâzâ	هَذَا	Bu
Ene	أَنَا	Ben
Ente	أَنْتَ	Sen
Entum	أَنْتُمْ	Siz
Nahnu	نَحْنُ	Biz

Huve	هُوَ	O
Hum	هُمْ	Onlar
Urîdu en ezhebe ilel-Harami	أُرِيدُ أَنْ أَذْهَبَ إِلَى الْحَرَمِ	Hareme gitmek istiyorum
Kem riyâlen turîdu?	كَمْ رِيَالًا تُرِيدُ؟	Kaç Riyal istiyorsun?
Urîdu hamsîne riyâlen	أُرِيدُ خَمْسِينَ رِيَالًا	50 Riyal istiyorum
Hâzâ kesîrun cidden	هَذَا كَثِيرٌ جِدًّا	Bu gerçekten çok
Haffid kalîlen	حَقِصٌ قَلِيلًا	Biraz indirim yap
Kem adedukum?	كَمْ عَدَدُكُمْ؟	Kaç kişisiniz?
Aşeratu eşhâsin	عَشْرَةُ أَشْخَاصٍ	On kişiyiz
En-neferu biriyâleyni	الْفَرُّ بِرِيَالَيْنِ	Kişi başı 2 Riyal
Mescidu Kubâ	مَسْجِدُ قُبَاءَ	Kubâ Mescidi
Mescidul-Kibleteyn	مَسْجِدُ الْقِبْلَتَيْنِ	Mescid-i Kibleteyn
Cebele Uhud	جَبَلُ أُحُدٍ	Uhud Dağı
Ğâra Hirâ	غَارُ حِرَاءَ	Hira Mağrası
Ğâra Sevr	غَارُ ثَوْرٍ	Sevr Mağrası
Yevmul-Arefeti	يَوْمُ الْعَرَفَةِ	Arefe günü
Yevmun-Nahri	يَوْمُ النَّحْرِ	Bayram günü
Salâtul-Fecri	صَلَاةُ الْفَجْرِ	Sabah namazı
Salâtuz-Zuhri	صَلَاةُ الظُّهْرِ	Öğle namazı
Salâtul-Asri	صَلَاةُ الْعَصْرِ	İkinci namazı
Salâtul-Mağribi	صَلَاةُ الْمَغْرِبِ	Akşam namazı
Salâtul-İşâi	صَلَاةُ الْعِشَاءِ	Yatsı namazı
El-Ahdaru	الْأَخْضَرُ	Yeşil

El-Esvedu	الْأَسْوَدُ	Siyah
El-Ebyadu	الْأَبْيَضُ	Beyaz
El-Ahmeru	الْأَحْمَرُ	Kırmızı
El-Esferu	الْأَصْفَرُ	Sarı
El-Ezraku	الْأَزْرَقُ	Mavi
El-İnebu	الْعِنْبُ	Üzüm
Et-Temru	التَّمْرُ	Hurma
Es-Sûku	السُّوقُ	Pazar yeri
Et-Tuffâhu	التَّفَّاحُ	Elma
El-Battîhu	البَطِيخُ	Karpuz
El-Burtukâlu	الْبُرْتُقَالُ	Portakal
Eynel Mescid-i Harâm	أَيْنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ؟	Mescid-i Harâm nerede?
Hâzâ beytullâhi	هَذَا بَيْتُ اللَّهِ	Bu Beytullah'tır.
Eyne's-Safâ vel-Mervetu?	أَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ؟	Safâ ve Merve nerede?
Urîdu Câlûnen	أُرِيدُ جَالُونَا	1 bidon istiyorum.
Eyne Mektebul Mefdûkati?	أَيْنَ مَكْتَبِ الْمَفْقُودَاتِ؟	Kayıp bürosu nerededir?
Eda'tu nukûdî	أَضَعْتُ نُقُودِي	Paramı kaybettim.
Şantatî (Hakîbetî)	شَتَّطِي (حَقِيبِي)	Çantam
El-Hiyâru	الْخِيَارُ	Salatalık
El-Hassu	الْحَسُّ	Marul
El-Basalu	لَبْصَلُ	Soğan
El-Hubzu	الْخُبْزُ	Ekmek
El-Mâu	الْمَاءُ	Su
El-Milhu	الْمِلْحُ	Tuz

Es-Sukkeru	السُّكَّرُ	Şeker
Kamîsun	قَمِيصٌ	Gömlek
Sikkînun	سِكِّينٌ	Bıçak
Miftâhun	مِفْتَاحٌ	Anahtar
Mil'akaton	مِلْعَقَةٌ	Kaşık
Şevketun	شَوْكَةٌ	Çatal
Ene Hac Turkiyyun	أَنَا حَاجٌ تُرْكِيٌّ	Ben Türk hacısıyım.
Men ente?	مَنْ أَنْتَ ؟	Sen kimsin?
Min eyne ente?	مِنْ أَيْنَ أَنْتَ ؟	Nerelisin?
Ene min Almanya	أَنَا مِنَ أَلْمَانِيَا	Ben Almanya'dan geliyorum.
Ehlen ve sehlen	أَهْلًا وَ سَهْلًا	Hoş geldiniz
Ehlen bikum	أَهْلًا بِكُمْ	Hoş bulduk
Tâbat evkâtukum	طَابَتْ أَوْقَاتُكُمْ	İyi günler
Hel yûcedu indekum	هَلْ يُوجَدُ عِنْدَكُمْ ؟	Sizde var mı?
Ene min cemaati Millî Görüş	أَنَا مِنْ جَمَاعَةِ مِلِّي كُورُشْ	Ben Millî Görüş teşkilatımdanım
El- Cevâzu	الْجَوَازُ	Pasaport
Et-Te'şîratu	التَّائِيْدَةُ	Vize
El-îkâmetu	الْإِقَامَةُ	Oturum
Es-Sâiku	السَّائِقُ	Şoför
El-İstirâhatu	الْإِسْتِرَاحَةُ	Mola
El-Vudû'u	الْوُضُوءُ	Abdest
El-Mağsilu	الْمَغْسِلُ	Lavabo
Bikem?	بِكَمْ ؟	Kaçça?

Metâ?	مَتَى؟	Ne zaman?
Men?	مَنْ؟	Kim?
Eyne?	أَيْنَ؟	Nerede?
El-Yevm	الْيَوْمَ	Bugün
Ĝaden/Bukrah	عَدَاً / بُكْرَه	Yarın
Hâzel-Urbûa	هَذَا الْأُسْبُوعَ	Bu hafta
Hâzeş-Şehru	هَذَا الشَّهْرَ	Bu ay
Hâzihis-Senetu	هَذِهِ السَّنَةَ	Bu sene
El-Kâdimu	الْقَادِمُ	Gelecek
El-Mâdiyyu	الْمَاضِي	Geçmiş

KAYNAKÇA

- Dinî Kavramlar Sözlüğü, DİB Yayınları
- Hak Dini Kur'an Dili, E. Muhammed Hamdi Yazır
- Hac İlmihâli, DİB Yayınları
- Haccı Anlamak, DİB Yayınları
- Geçmişten Günümüze Mekke Tarihi, Nuri Korkmaz
- Hicaz Albümü, DİB Yayınları
- Medine-i Münevvere, Tarih ve Eserler
- Kutlu Şehir Medine-i Münevvere, Nil Yayınları

